

Tuusulan kunta
Tarkastuslautakunta
Arviointikertomus 2021

Sisällys

1. PUHEENJOHTAJIEN KATSAUS	5
2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	6
2.1 KOKOONPANO	6
2.2 ESTEELLISYYDET	7
2.3 TILINTARKASTUS JA TARKASTUSTOIMI	7
2.4 KOKOUKSET	7
2.5 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINNAN ORGANISOIMINEN	7
2.6 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINNASTA	7
2.7 ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT	8
2.8 ARVIOINTITYÖN TOTEUTTAMISEN TAVOISTA	8
3. VUODEN 2020 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	9
4. KUNNAN STRATEGISET TAVOITTEET	10
4.1 KUNTASTRATEGIA 2017–2021	10
4.2 KUNTASTRATEGIA 2021–2025	11
5. KUNNAN TALOUS JA KASVU	12
5.1 KUNNAN TALOUDELLINEN TILA – VUODEN 2021 TALouden ANALYYSI	12
5.2 KUNNAN KASVU	14
5.3 VÄESTÖ JA TYÖLLISYYDEN KEHITYS	14
6. KUNTATOIMIALA	16
6.1 KESKEISET MUUTOKSET TOIMINNASSA 2021	16
6.2 KUNNAN TALOUDELLINEN TILA	16
7. KUNNANVIRASTON JOHTO	18
8. YHTEISTEN PALVELUIDEN TOIMIALUE	19
8.1 HENKILÖSTÖ	19
8.1.1 HENKILÖSTÖTAVOITTEET	19
8.2 YHTEISET PALVELUT	21
8.2.1 HENKILÖSTÖPALVELUT JA KOHDENNettu ASIakASTYÖ	21
8.2.2 HALLINTO- JA ASIakASPALVELUT	21
8.2.3 TALouden OHJAUS	21
8.2.4 KEHITTÄMINEN JA TIETOHallINTO	21
9. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ERITYISIÄ HUOMIOITA KUNTATOIMIALALTA	23
9.1 VALTUUSTOALOITTEET	23
9.1.1 HUOMIOITA	23
9.2 VIRANHALTIJAPÄÄTÖSTEN, HANKINTAPÄÄTÖSTEN JULKISUUS JA TIEDOT HANKINNOISTA	25
9.2.1 HUOMIOITA VIRANHALTIJAPÄÄTÖSTEN JULKAISEMISESTA	25

9.3 RYKMENTINPUISTON TAIDEOHJELMAN TAIDERAHA	27
9.3.1 HAVAINTOJA	27
10. SIVISTYKSEN TOIMIALUE	28
10.1 KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA	28
10.1.1 VARHAISKASVATUS	28
10.1.2 OPPIMINEN	29
10.2 KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA	33
10.2.1 VAPAA-AIKAPALVELUT 2021	33
10.2.2 KULTTUURI	37
11. KASVUN JA YMPÄRISTÖN TOIMIALUE	41
11.1 KUNTAKEHITYSLAUTAKUNTA	41
11.2 TEKNINEN LAUTAKUNTA	44
11.2.1 YHDYSKUNTATEKNIikka	44
11.2.2 TILAPALVELUT 2021	45
12. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN LAUTAKUNTA	48
12.1 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET	48
12.2 HENKILÖSTÖ	48
12.3 STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN	49
13. PALVELUVERKKOUUDISTUS	50
14. KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS	52
14.1 PALVELUALUE	52
14.2 TOIMINTA-AJATUS JA TEHTÄVÄT	52
14.3 OLENNAISET TAPAHTUMAT PALVELUALUEELLA	52
14.4 STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN	53
14.5 TALOUDEN TOTEUTUMINEN	53
14.6 OLENNAISET MÄÄRÄRAHAN YLITYKSET/ALITUKSET	54
14.7 YMPÄRISTÖKESKUKSEN HENKILÖKUNTA	54
15. TUUSULAN VESIHUOLTOLIIKELAITOS	56
15.1 YLEISTÄ	56
15.2 RISKIT TOIMINNASSA	56
16. KONSERNIYHTEISÖT – OSAKKUUSYHTIÖT JA KUNTAYHTYMÄT	58
16.1 YLEISTÄ	58
16.2 TYTÄRYHTIÖT	58
16.3 KUNTAYHTYMÄT	58
16.4 OSAKKUUSYHTIÖT	58
16.5 KONSERNIN TOIMINNAN OHJAUS	59
16.6 OLENNAISET KONSERNIA KOSKEVAT TYTÄRYHTIÖIDEN TAPAHTUMAT	59
16.7 TYTÄRYHTIÖIDEN TALOUDELLINEN TULOKSELLISUUS	60
16.8 TUUSULAN VEDEN YLIJÄÄMISTÄ JA INVESTOINNEISTA	61

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat organisaatioon nähden riippumattomasta ulkoisesta tarkastuksesta, jonka tavoitteena on turvata toiminnan laillisuus, tuloksellisuus ja julkinen luotettavuus.

”Tarkastus ja arviointi kunnissa ja kuntayhtymissä – Ala-aho, Leppänen, Ounasvirta 2019”

1. Puheenjohtajien katsaus

Tuusulan kunnan uuden tarkastuslautakunnan toimikausi on alkanut poikkeuksellisena aikana.

Kolmatta vuotta kestäneen pandemian takia kuntavaaleja keväällä 2021 jouduttiin kahdesti siirtämään. Näin uusi tarkastuslautakunta pääsi aloittamaan työnsä vasta kesän jälkeen syksyllä 2021. Kun tarkastuslautakunta arvioi koko kulunutta vuotta 2021, niin vuoden alkupuoliskon kunnan toiminnan arviointi vaatii erityistä paneutumista tapahtuneeseen. Tarkastuslautakunnan kokoonpano uusiutui lähes täysin. Edellisestä lautakunnasta mukana on kaksi jäsentä. Loput yhdeksän jäsentä ovat uusia.

Edellisen ansiokasta tarkastustyötä tehneen tarkastuslautakunnan puheenjohtaja totesi vuosi sitten saatteessaan korona pandemian hallinneen monella tapaa vuotta 2020. Näin on ollut tilanne myös vuoden 2021 osalla. Vuoden loppua kohden alkoi valo kajastaa pandemiassakin, varautuminen ja toiminta kohti normaalia käynnistyi, pandemia arkipäiväistyi.

Valitettavasti poikkeava aika on saanut jatkoa Venäjän toimista. Vuoden 2021 lopulla Venäjän erilaiset vaatimukset turvallisuusvyöhykkeineen kiristivät turvallisuustilannetta Euroopassa. Lopulta helmikuun 24. päivänä Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan pimensi taivaan Euroopan itälaidalla. Sodan vaikutukset ovat olleet valtaisan niin Euroopassa kuin täällä Suomessa, Tuusulassakin.

Tämä poikkeusaika on varmuudella ensi vuonna 2023 esillä, kun arvioimme vuoden 2022 Tuusulan kunnan toimintaa. Jo tässä vaiheessa alkanut sota on nostanut rakennuskustannuksia reippaasti ja tarvikkeiden saatavuus entisestään vaikeutunut.

Uuden lautakunnan uusien jäsenten työtä on helpottanut Tuusulassa käytössä oleva ns. kummijärjestelmä, jossa jokaisessa lautakunnassa kunnanhallitusta lukuun ottamatta on ollut läsnäolo- ja puheoikeudella sinne nimetty tarkastuslautakunnan edustaja. Aikaisemman tarkastuslautakunnan puheenjohtajan saatteessa 2020 todettiin, että tällaista käytäntöä on pidetty laajemmaltakin hyödyllisenä, muiden kuntien käyttöön suositeltavana (Tampereen yliopisto 2019). Tämä on hyvin ymmärrettävää.

Ilolla olemme huomannut, että tuusulalaisessa kunnalliselämässä olemme saaneet toimia lautakunnassa, jossa on mukavia jäseniä, joilla on vilpitön halua toimia kotikuntansa toiminnan kehittämiseksi – tuusulalaisten hyväksi.

Nyt olemme tehneet valtuustokauden ensimmäisen arviointikertomuksemme tavoitteena riittävän hyvä suoritus. Arvioimme nyt tehtyä ja teemme johtopäätöksiä, miten vuoden 2022 arviointikertomukseen valmistauduttava, otettava oppia nyt tekemästämme.

Kiitämme arviointityöhön osallistuneita viranhaltijoita hyvästä yhteistyöstä, vastauksista tiedusteluihimme, keskusteluista eri yhteyksissä.

Hyvää kesää

Jussi Salonen
puheenjohtaja

Jari Räsänen
varapuheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan toiminta

2.1 Kokoonpano

Tuusulan tarkastuslautakunta toimi vuoden 2021 aikana kahdella eri kokoonpanolla, koska valtuustokausi vaihtui vuoden aikana. Pandemian takia kuntavaaleja siirrettiin kahdesti ja lopulta kuntavaalit pidettiin sunnuntaina 13.6.2021. Uusi tarkastuslautakunta valittiin valtuuston kokouksessa 16.8.2021.

Tuusulan tarkastuslautakunnan kokoonpano on seuraava:

Tarkastuslautakunta 1.1.2021–16.8.2021

Jäsenet	Varajäsenet
Seppo Noro pj.	Pasi Hyvämäki
Jere Pulska vpj.	Kyösti Lehtonen
Eija Brilli	Hanna Rintala
Hanna Catani	Arja Taipale
Timo Huhtaluoma	Kalevi Piippo
Jania Kleimola	Martti Väyrynen
Mirka Kovalainen	Maria Mantela
Ulla Montell	Asta Juntunen
Annina Nuutinen	Tanja Pekkola
Tuija Riola	Päivi Immonen
Veijo Viiru	Harri Hellgren

Tarkastuslautakunta 16.8.2021–31.12.2021

Jäsenet	Varajäsenet
Jussi Salonen pj.	Asta Juntunen
Jari Räsänen vpj.	Pia Laamanen
Larissa Aksinovits	Petra Haapa-aro
Sini Halm	Petteri Lahtinen
Carita Ljungberg	Jukka Klint
Marko Ketvel	Kalevi Piippo
Sakari Mäkinen	Matti Vahla
Annina Nuutinen	Minttu Junela
Nina Salmela	Susanna Siira
Johanna Seesaro	Aatos Kärki
Veijo Viiru	Raimo Joensuu

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut KPMG:n Tuomas Koskiniemi ja teknisenä sihteerinä hallintosihteerinä Timo Havukunnas Tuusulan kunnasta.

2.2 Esteellisyydet

Jussi Salonen on toiminut 16.8.2021 asti apulaispormestarina, kunnanhallituksen varapuheenjohtajana, konsernijaoston jäsenenä ja kasvatusta- ja sivistyslautakunnan puheenjohtajana.

Jari Räsänen toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan jäsenenä 16.8.2021 alkaen.

2.3 Tilintarkastus ja tarkastustoimi

Valtuuston asettamana tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyriitys KPMG Oy Ab ja kertomusvuoden 2021 vastuunalaisena tilintarkastajana Juha Huuskonen.

2.4 Kokoukset

Suurin osa kokouksista on pidetty lähikokouksina. Kokousten määrä on vuoden 2021 aikana ollut uudella tarkastuslautakunnalla viisi ja vuoden 2022 kevätkaudella 14.5.2022 mennessä kolmetoista kertaa

2.5 Tarkastuslautakunnan toiminnan organisoiminen

Tarkastuslautakunta on nimennyt seuraavat jäsenensä ns. lautakuntakummeiksi:

Kasvatusta- ja sivistyslautakunta:	Sini Halm varajäsen Marko Ketvel
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta:	Veijo Viiru varajäsen Larissa Aksinovits
Kuntakehityslautakunta:	Annina Nuutinen varajäsen Johanna Seesaro
Tekninen lautakunta:	Jari Räsänen varajäsen Nina Salmela
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta:	Sini Halm, Carita Ljunberg ja Sakari Mäkinen
Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta:	Larissa Aksinovits, Sakari Mäkinen ja Carita Ljungberg
Kuntatoimiala:	Jussi Salonen, Sakari Mäkinen ja Johanna Seesaro
Yhteisten palvelujen toimialue:	Jussi Salonen, Sakari Mäkinen ja Johanna Seesaro

Arviointikertomusta laadittaessa nimetyt jäsenet ovat perehtyneet erityisesti heille nimettyjen toimielinten alaisen toiminnan ja tavoitteiden arviointiin, vaikka arviointityötä tehdäänkin koko lautakuntana.

2.6 Tarkastuslautakunnan toiminnasta

Uusi tarkastuslautakunta aloitti toimintansa syyskaudella 2021. Lautakunnan jäsenet osallistuivat FCG:n järjestämään tarkastuslautakuntien jäsenten koulutukseen, joka toteutettiin etämuodossa. Tällä tavalla uusi, voimakkaasti uusiutunut lautakunta orientoi tehtävänsä. Lautakunta tutustui myös Tuusulan kunnan toimintaan, organisaatioon eri toimialueineen. Lautakunta järjestäytyi myös sisäisen toimintansa osalta valitsemalla eri lautakuntiin ja toimialueille ns. kummit, jotka osallistuvat vastuutoimielimensä toiminnan seuraamiseen osallistumalla näiden kokouksiin puhe- ja läsnäolo-oikeudella.

Tarkastuslautakunta osallistui myös valtuustolle työtä tekevänä myös valtuustoseminaariin, joka pidettiin Turussa.

Kuntalain mukaisesti toimikauden alussa tarkastuslautakunta laati itselleen arviointisuunnitelman, joka sisältää valtuustokaudelle ulottuvan tarkastelun ja vuosittaiset työohjelmat. Vuosittaisten työohjelmien osalta lautakunta on joustava ja pystyy tarvittaessa reagoimaan esille tuleviin mahdollista arviointia koskeviin kunnan hallinnon ja talouden tarkoituksenmukaisuuden arviointia vaativiin kokonaisuuksiin.

2.7 Arvioinnin lähtökohdat

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
2. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
3. arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
4. huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
5. valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
6. valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

2.8 Arviointityön toteuttamisen tavoista

Lautakunnan jäsenet ovat perehtyneet kunnan palvelutuotantoon seuraamalla toimialueiden toimintaa mm. osallistumalla läsnäolo- ja puheoikeudella lautakuntien kokouksiin kummijärjestelmän puitteissa ja kuulemalla vastuuhenkilöitä. Arviointi on suoritettu osallistumisen, toimintakertomuksien, kunnan tilinpäätöksen ja muiden dokumenttien pohjalta sekä haastatteleamalla kunnan luottamushenkilöitä, ylintä johtoa ja henkilökuntaa. Arviointikertomus koostuu arviointitekstistä ja sitä tukevasta materiaalista, esimerkiksi taulukoista, kuvioista, johtopäätöksistä ja suosituksista.

Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa kaupungin tilinpäätöskäsittelyn yhteydessä. Kunnanhallituksen tulee kuntalain mukaisesti antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

3. Vuoden 2020 arviointikertomuksen käsittely

1.

Arviointikertomus 2020 käsiteltiin kunnan hallinnossa vakiintuneeseen tapaan tarkastuslautakunnan hyväksytyä sen kokouksessaan 18.5.2021.

2.

Arviointikertomuksen julkistamiskertomus pidettiin 26.5.2021 etätilaisuutena. Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Seppo Noro esitteli arviointikertomuksen lyhyesti ja huomioista käytiin alustavaa keskustelua.

3.

Valtuusto käsitteli arviointikertomuksen tilinpäätöksen 2020 yhteydessä kokouksessaan 31.5.2021. ja samalla lähetti sen lautakuntiin käsiteltäväksi.

4.

Toimielimet käsitelivät arviointikertomuksen havainnot omaalta osaltaan kokouksissaan elo- ja syyskuussa. Vastauksen antoivat Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta, kuntakehityslautakunta, vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, tekninen lautakunta, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta sekä kunnanhallitus.

Tarkastuslautakunnan näkökulmasta tämä lautakuntakierros on tärkeä vaihe pyrittäessä rakentavaan ja vaikuttavaan arviointiin. Vastauksissa on pääsääntöisesti keskitytty vastaamaan arvioinnissa annettuihin suosituksiin. Vastaukset ovat rakentavia, asiantuntevia ja tilannetta selventäviä. Varsin usein niissä kerrotaan myös mihin toimenpiteisiin on ryhdytty.

5.

Lautakuntien vastaukset tulivat kunnanhallituksen koottua ne 27.9.2021 ja esitettyä kunnanvaltuustolle tiedoksi valtuuston lokakuun 4. päivän kokoukseen.

6.

Tarkastuslautakunta käsitteli lautakuntien vastaukset osana uuden arviointikertomuksen laadintaprosessia kokouksessaan 10.3.2022.

4. Kunnan strategiset tavoitteet

Kuntalain 14 ja 37 §:ien mukaan kunnalla on oltava strategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia on valtuuston keskeisin väline kunnan johtamisessa. Strategia mm. ohjaa talousarvion ja taloussuunnitelman laatimista. Strategia tulisi päivittää kerran valtuustokaudessa ja toteutuneen toiminnan strategian mukaisuuden arvioiminen on yksi tarkastuslautakunnan lakisääteisiä tehtäviä.

Strategiassa tulee määritellä kunnan visio, arvot ja strategiset painopistealueet. Painopistealueiden tulee sisältää strategiset tavoitteet, joille annetaan lähtö- ja tavoitetasot. Näitä strategisia tavoitteita toteutetaan valtuuston vuosittain asettamalla sitovilla tavoitteilla ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan asetetuilla mittareilla.

4.1 Kuntastrategia 2017–2021

Arviointivuotena 2021 voimassa on ollut Tuusulan kunnanvaltuuston kokouksessaan 11.12.2017 hyväksynyt strategiaperustan.

Strategian kolme päämäärää

Sujuva Tuusula
Hyvinvoiva Tuusula
Vireä Tuusula

Sujuva Tuusula

Tuusulassa asiat sujuvat – olennaiseen keskittyen, ihmisten ja yritysten tarpeet ymmärtäen.

Hyvien palvelujen lisäksi sujuvuutta arkeen tuovat toimiva joukkoliikenne ja uudet liikkumisen muodot sekä digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Luomme yhdessä sujuvan arjen puitteet.

Hyvinvoiva Tuusula

Tuusulassa ihmiset, ympäristö, yhteisöt ja yritykset voivat hyvin ja luovat hyvinvointia ympärilleen.

Edistämme turvallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Otamme vastuuta itsestämme ja toisistamme.

Lähellä oleva luonto lisää onnellisuutta. Huolehdimme, että Tuusulan kaunis luonto voi hyvin.

Vireä Tuusula

Tuusulalaiset ovat kunnan suurin voimavara. Tuusulassa riittää tekemistä ja tapahtumia. Kulttuuri, matkailu, liikunta- ja harrastusmahdollisuudet luovat vireyttä Tuusulaan.

Tuusulan sopivan kaupunkimaiset keskustat ja maaseudun kylät ovat omaleimaisia, viihtyisiä ja vireitä.

Tuusula kansainvälistyy. Yksi avaintekijöistä menestykseen on lentokentän läheisyyden hyödyntäminen.

Kasvamme ja lisäämme rakentamista kestävästi kehittyen.

Tuusulan strategiaperustasta ja pormestariohjelmasta johdettiin joulukuun 2017–maaliskuun 2018 välisenä aikana valtuustokauden strategiset toiminnan ja talouden tavoitteet, toiminnan ohjausta tukevat kuntatasoiset indikaattorit sekä kehitysohjelmat ja projektit. Lisäksi laadittiin suunnitelma strategian käytäntöön viemisestä ja toimintakulttuurin muutoksesta, viestinnästä sekä kunnan brändin kehittämisestä.

Kunnanvaltuusto on 19.3.2019 hyväksynyt strategian valtuustokauden tavoitteet ja indikaattorit.

Valtuustokauden kuluessa valtuusto arvioi vuosittain, kuinka kattavasti ja miltä osin strategia on toteutumassa ja onko toimintaympäristöstä, ja kunnan sisältä noussut esiin tarpeita strategian tarkistamiseen. Ennen viimeisen valtuustokauden päättymistä arvioidaan, kuinka hyvin ja miltä osin valtuustokauden tavoitteet ovat toteutuneet.

4.2 Kuntastrategia 2021–2025

Uusi kunnanvaltuusto hyväksyi uuden Tuusulan strategiaperustan (visio – päämäärät (3 kpl), valtuustokauden tavoitteet (14 kpl) ja yhteiset toimintatavat) kokouksessaan 4.10.2021. Kuten neljä vuotta aiemmin Valtuustokauden strategiakokonaisuudesta päätettiin myöhemmin valtuuston kokouksessa 7.2.2022.

Tuusulan kuntastrategian kiteytys

Elämisen taidetta kestävästi kasvavassa Tuusulassa

Strategiset päämäärät

TUUSULASSA ON
MAHDOLLISUUKSIA KASVAA
JA MENESTYÄ

TUUSULASSA ON HYVÄ ELÄÄ

TUUSULA KEHITTYY
KESTÄVÄSTI

5. Kunnan talous ja kasvu

5.1 Kunnan taloudellinen tila – vuoden 2021 talouden analyysi

Tuusulan kuntastrategian 2017–2021 mukaiset toimet veto- voiman vahvistamiseksi etenivät. Tonttikauppa sujui hyvin ja rakentaminen oli voimakasta. Eri toimialueille käyttötalous pysyi budjetissa ja säästöohjelma toteutui pääosin. Valtion koronatuett autoivat suuresti kuntataloutta. Rasitusta toi Keusoten oman toiminnan kustannusten kasvu.

Tuusulan kunnan vuoden 2021 talous toteutui talousarvioon 2021 verrattuna 17,8 miljoonaa euroa positiivisempänä ollen vesiliikelaitoksineen on 10,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kunnan talousarviossa vuodelle 2021 alijäämäksi arvioitiin 7,0 miljoonaa euroa.

Vuoden 2020 keväänä alkanut pandemia, joka vaikutti edelleen vuoden 2021 aikana on suuresti vaikeuttanut kunnan talouden suunnittelua ennakkoarvaamattomuudellaan.

Toteutuneen tilinpäätöksen 2021 ja talousarvion 2021 suuri eroavaisuus aiheutui lähinnä seuraavista seikoista:

Tulojen kasvu:

- Tuusulan kunnallisverotulot ylittivät talousarvion 5,0 milj. eurolla ja kunnallisverotulojen kasvu oli 1,4 %. Tuusulalaisten veronmaksajien verotettavien ansiotulojen kasvu oli 4,5 %. Ansiotulojen kasvua tuki parantunut työllisyys sekä hyvä palkkakehitys.
- Kiinteistöverotulot kasvoivat edellisvuodesta 3,1 milj. euroa. Tuusulan yleistä ja vakituista asuinrakennuksen kiinteistöveroja korotettiin vuoden 2021 alusta. Veronkorotusten osuus kiinteistöverotulojen kasvusta oli 2,2 milj. euroa. Kiinteistöveropohja kasvoi vilkkaan uudisrakentamisen myötä.
- Valtionosuudet ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,6 milj. euroa.

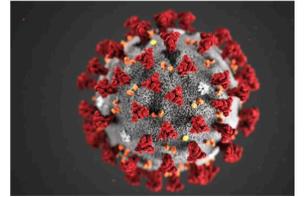
Menojen vähentyminen:

Verorahoitus ylitti kokonaisuutena alkuperäisen talousarvion 8,6 milj. euroa. Verotuloja kertyi 8,0 milj. euroa yli budjetoidun ja valtionosuuksia tilitettiin kunnalle 0,6 milj. euroa suunniteltua enemmän.

Talousarvion tuloarvioihin, määrärahoihin sekä investointeihin tehtiin muutoksia tilivuoden aikana seuraavasti:

- käyttötalousosan muutokset yhteensä nettona -3,9 milj. euroa; suurimpina erinä Keusoten palveluostot -4,0 milj. euroa ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksut -0,4 milj. euroa
- investointiosan vähennykset nettona yhteensä +0,5 milj. euroa
- -tuloslaskelmaosan muutokset yhteensä +8,7 milj. euroa; verotulot +5,0 milj. euroa, valtionosuudet +0,5 milj. euroa ja käyttöomaisuuden myyntivoitot 3,2 milj. euroa.

Koronaepidemian vaikutukset 2021 talouteen

- Toimialueet
  - Korona heikensi maksutuottojen kertymää lähinnä sivistyksen toimialueella, maksutuotot jäivät budjetoidusta noin 0,5 milj. euroa. Korona lisäsi sijaisten tarvetta, minkä vuoksi sijaisten käytölle asetettua 0,3 milj. euron säästötavoitetta ei saavutettu
- Keusote
  - Tilikaudelle 2021 kirjattiin Keusoten kirjanpitoon välittömiä koronakustannuksia 44,0 milj. euroa ja koronatuottoja 64,9 milj. euroa
  - Koronasta aiheutui merkittäviä välillisiä kustannuksia, mm. sijaisten käytöstä
  - Alkuperäisessä talousarviossa ei ollut varausta koronan välittömiin kustannuksiin. Syyskuun talousarviomuutoksessa arvioitiin valtion korona-avustuksen olevan n. 49 milj. euroa; arvio tehtiin varovaisesti, koska päätöksiä korona-avustuksista ei oltu saatu
  - Koronakustannuksista kirjattiin (32,4 milj. euroa) ja tuotoista kirjattiin 61,9 milj. euroa Infektio- ja tartuntatautiyksikköön -> kustannukset ja tuotot jakautuvat jäsenkunnille väkiluvun perusteella.
  - Akuuttiosastohoitoon, kotisairaalaan, erikoissairaanhoidon vuodeosastohoitoon ja erikoissairaanhoidon teho-osastohoitoon saadut valtionavustukset kohdennettiin jäsenkunnille toteutuneiden käyntien ja hoitopäivien mukaisesti.
- HSL
  - Korvaukset kattoivat HSL:n lipputulomenetykset. HSL:n maksuosuus alitti alkuperäisen 3,8 milj. euron budjetin 1,1 milj. euroa
- Suojainten ja testien hankinnasta aiheutui yhteensä 0,15 milj. euron kustannukset
- Työmarkkinatuen kunta-osuusmaksut kasvoivat alkuper. talousarvioon nähden 0,44 milj. euroa, lisääntyneen pitkäaikaistyöttömyyden vuoksi.

5.2 Kunnan kasvu

Muutaman hitaan kasvun vuoden jälkeen Tuusulan kunnan väestönkasvu ja muuttovoitto kehittyivät voimakkaasti Suomen kärkikuntien joukossa.

Taustalla oli Kuntastrategiakauden 2017–2021 tavoitteet, joita vietiin teoiksi sujuvuuden, hyvinvoinnin ja vireyden päämäärien sekä niitä toteuttavien 32 valtuustokauden tavoitteen mukaisesti. Keskeinen ohjenuora strategian toteuttamiselle on ollut kasvun mahdollistaminen.

Tuusulan väestö kasvoi ennakkotietojen mukaan 944 hengellä eli 2,36 % vuonna 2021. Väestönkasvu oli suhteellisesti suurinta Suomessa. Tuusulan ja muiden kuntien välinen nettomuuttovoitto oli 795. Nettomaahanmuuttoa oli 78 asukkaan verran. Asukasluku oli vuoden päättyessä 39 727. Valmistuneiden asuntojen lukumäärä oli 558. Rakennuslupia myönnettiin yhteensä 518. Myönnettyjen rakennuslupien kerrosala oli 121 778 kem².

5.3 Väestö ja työllisyyden kehitys

Tuusulan viime vuosien väestönkasvu on ollut vähäistä. Vuodesta 2012 lähtien kasvu on jäänyt alle yhden prosentin. Vuonna 2020 kasvu oli 0,15 %, vuonna 2019 -0,1 % ja vuonna 2018 0,0 %.

Huomioita:

- Tuusulan kunnan väestön kasvu on ollut ennen vuotta 2021 vaatimatonta ja poikennut niin Tilastokeskuksen kasvuennusteista kuin kunnan omista ennusteista.
- Kunnan talousarvio 2021 perustui 0,1 prosentin väestökasvuun, lopullinen toteutuma on vuodelle 2021 ollut 2,36 %.
- Kasvusta suurin osa on suuntautunut eteläiseen Tuusulaan.
- Voimakas asukasmäärän kasvu jatkuu vuoden 2022 aikana.
- Asukaskasvussa suurina ryhminä ovat lapsiperheet pk-seudulta, joiden houkuttelu Tuusulaan on ollut kunnan tavoitteena.
- Tuusulasta poismuuttavia ovat ikääntyvät pariskunnat - usein radanvarsikuntiin.

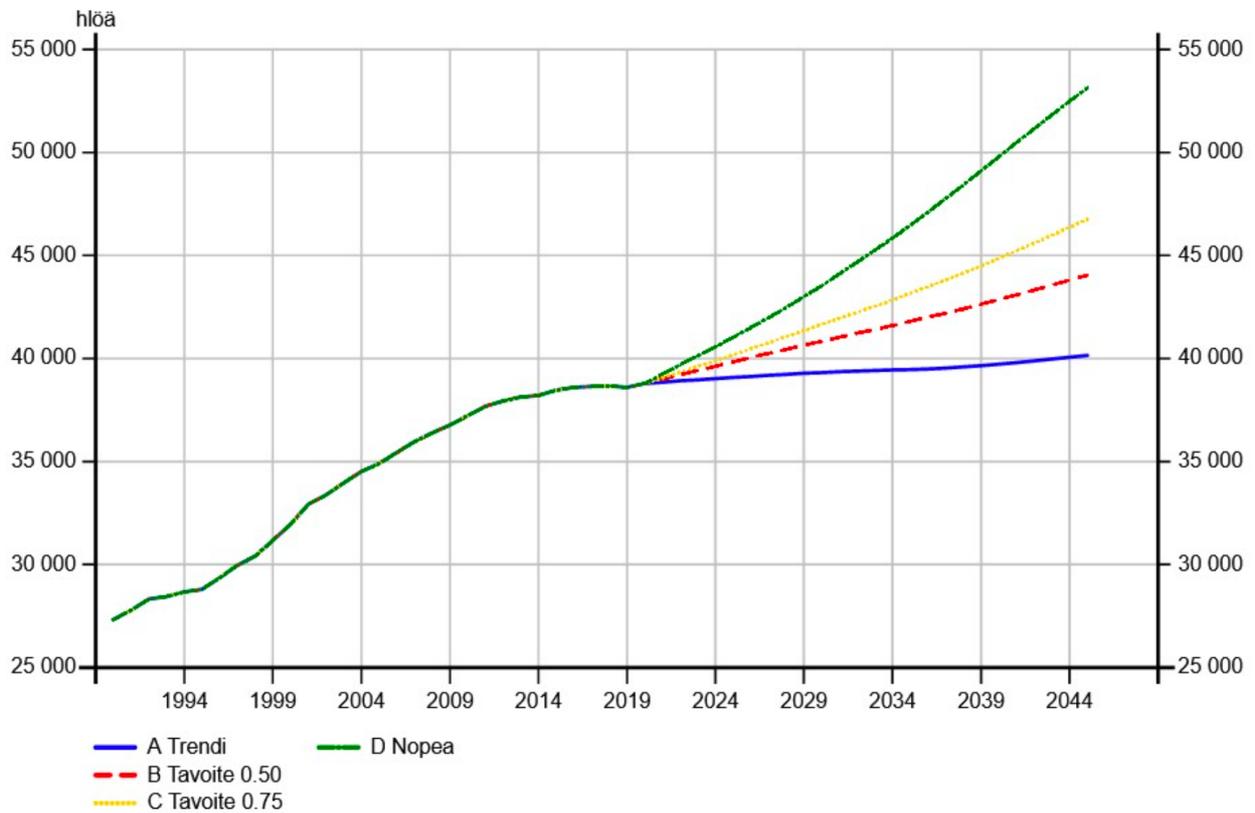
Suosituksia:

- tarkastuslautakunta toteaa kasvun ollessa näin suurta kasvu heijastuvan kunnallisten palveluiden riittävyyteen ja näin palvelutarpeen ennakointi on keskeisessä roolissa kestävän taloudenpidon kannalta
- palveluiden riittävyyden kannalta kunnan on analysoitava muuttajia entistä tarkemmin muuttoliiketutkimuksen avulla, jossa muuttoprofiilit ja muuttokohteet (eteläinen Tuusula, Jokela, Kellokoski) huomioidaan.

Väestöennuste

Väestön aikasarja (toteutunut ja ennuste)

Tunnusluvut = Väkiluku

6. Kuntatoimiala

6.1 Keskeiset muutokset toiminnassa 2021

Uusi pormestariohjelma valmistui kesällä 2021. Uusi kuntastrategia laadittiin pormestariohjelman pohjalta, ja valtuusto hyväksyi sen 4.10.2021. Kuntastrategia pitää sisällään vision, päämäärät, valtuustokauden tavoitteet ja yhteisen toimintatavan kuvaukset.

6.2 Kunnan taloudellinen tila

Tuusulan väestö kasvoi lähes 1 000 ihmisellä vuonna 2021 ollen suhteellisesti suurinta Suomessa. Tuusulan kunnan tilinpäätöksen tuloslaskelma vuodelta 2021 näytti 10,8 miljoonan euron ylijäämää. Tulos oli 17,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi. Edelliseen vuoteen verrattuna ylijäämää kertyi vuonna 2021 7,8 milj. euroa enemmän.

Seuraavassa on poimittuna merkittävimpiä eriä reilusti budjetoitua paremman tuloksen taustalla. Kunnan ja liikelaitosten tuloslaskelmassa myyntituotot olivat miljoona euroa suuremmat kuin vuonna 2020 ollen vuonna 2021 16,7 milj. euroa. Maksutuotot vuonna 2021 olivat myös noin miljoona euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Muut tuotot vuonna 2021 olivat lähes 10 milj. euroa suuremmat kuin vuonna 2020. Pysyvien vastaavien eli käytännössä käyttöomaisuuden myyntivoitot olivat 7,7 milj. euroa suuremmat alkuperäiseen talousarvioon verrattuna.

Myös verotulot vuonna 2021 ylittivät selvästi edellisen vuoden ja olivat 9,7 milj. euroa korkeammat kuin vuonna 2020. Verotulot vuonna 2021 olivat yhteensä 201,8 milj. euroa toteutuen 8 milj. euroa korkeampina alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kunnallisverotulot toteutuivat vuonna 2021 muutetun talousarvion mukaisesti. Sen sijaan yhteisöverotulot paranivat 4,1 milj. eurolla vuoteen 2020 verrattuna.

Keusoten toimintakulut toteutuivat 6,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä ja näin ollen osaltaan paransivat Tuusulan kunnan tilikauden tulosta oleellisesti. Tästä 4 milj. euroa oli valtion koronakorvauksia. Valtio korvasi koronasta aiheutuneet kulut täysimääräisesti vuonna 2021.

Merkittävimpiä huomioita kuluerien osalta on se, että henkilöstön palkat ja palkkiot ovat nousseet vuodessa yli kolme miljoonaa euroa. Henkilöstön palkat ja palkkiot vuonna 2021 ovat 63,9 milj. euroa. Henkilöstökulut ovat usein pysyväisluonteisia ja ne harvoin laskevat lyhyellä aikavälillä.

Talorakennuksen ja yhdyskuntatekniikan investoinnit vuonna 2021 olivat 32,4 milj. euroa. Tuusulan kunta investoi voimakkaasti uudisrakentamiseen.

Vuodelle 2021 asetetusta säästö- ja tuottavuusohjelmasta (tavoite 2,8 milj. eur) Tuusulan kunta saavutti 2,0 milj. euron säästöt. Säästöjä saavutettiin mm. asiantuntijapalveluiden ostoissa, katujen pintauksissa, hävikkiruuan vähentämisessä sekä lomarahojen vaihtamisessa lomiksi. Syitä siihen, ettei koko säästötavoitetta saavutettu olivat mm. Kirkonkylän koulukampuksen rakentamisen lykkääntyminen ja väistötilojen siirto sekä koronapandemian vaikutuksesta sijaisten lisääntynyt käyttö. Säästöohjelmasta 2021 peruttiin säästötoimet kunnan rakennusten ilmanvaihdossa. Tuusulassa on useita huonosta sisäilmasta kärsiviä rakennuksia. Ilmanvaihto täytyy pitää tasolla, jonka rakennuksen kunto ja käyttötarkoitus vaatii. On olemassa asioita, joista ei voi säästää ilman suurta riskiä haitallisista seurauksista. Ilmanvaihto on yksi niistä.

Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiskirjaukset olivat 1,4 milj. euroa talousarviota suuremmat.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Pitkään jatkunut koronapandemia on tehnyt kuntien talouden ja muiden kehitysten ennustamisesta aikaisempaa vaikeampaa.
- Epävarmuus ei kuitenkaan ole näkynyt Tuusulan kunnan talouden heikentymisenä, vaan talous on parantunut vahvistuneen muuttoliikkeen ja asuntotuotannon seurauksena. Myös korona-aika on lisännyt pk-seudun kehyskuntien suosiota.
- Suomen talous saatiin kasvu-uralle vuonna 2021, mutta loppuvuonna voimistuneet turvallisuusuhat ja energian ja elintarvikkeiden hinnan nousu heikensivät talouden näkymiä vuodelle 2022.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Tuusulan kunnan tulos 10,8 milj. euroa vuonna 2021 oli erinomainen. Tulos oli 17,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi ja vaikka tulos onkin näin päin positiivinen, olisi tarkempi budjetoititarkkuus toivottavaa. Näin suuri ero talousarvion ja toteutuneen tuloksen välillä voi johtaa vääriin ja hätköityihin toimenpiteisiin. Epävarmuudenkin keskellä pitäisi pyrkiä ennustamaan realistisesti. Talousarviota laadittaessa tulee noudattaa varovaisuuden periaatetta, mutta realistisesti.
- Erilaisiin turvallisuusuhkiin ja energian ja elintarvikkeiden hinnan nousuun on varauduttava.
- Koronan jälkihoidosta aiheutuviin kustannuksiin on myös syytä varautua.

Tuloslaskelma 2021

Kunta ja vesihuoltoliikelaitos yhteensä

Tilikauden tulos 11,8 M€

- Alkuperäisen budjetin mukainen tulos - 7,0 M€ (ml. vesihuoltoliikelaitos).

Keskeiset muutokset, M€	MTA2021	TA2021
Verotulot	+ 3,0	+ 8,0
Valtionosuudet	+ 0,1	+ 0,6
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	+ 3,2	+ 7,8
Keusote ja HUS	+ 6,4	+ 2,4
Sivistys, kasvu ja ympäristö, yhteiset palvelut (toimintakate)	+ 1,1	+ 1,3

7. Kunnanviraston johto

Palvelualue sisältää kunnanjohton, viestinnän, edustus- ja suhdetoiminnan, kv-toiminnan, hyte-lautakunnan, kuntayhteistyön, strategisen suunnittelun, osallisuuden, yhteistoiminnan ja jäsenmaksut sekä pelastustoimen sekä Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän ostot. Kunnanviraston johdon tehtävä on tukea organisaation toimintaa ja valvoa kuntastrategian tavoitteiden toimeenpanoa.

Olenaisia asiakokonaisuuksia vuonna 2021 olivat mm. uuden kuntastrategian valmistelutyö, vuoden 2022 talousarvion suunnittelu, uuden sote-hyvinvointialueen valmistelu, eettiset ohjeet sekä palveluverkkosuunnitelman päivitys.

Tuusulan kunta kertoi tilinpäätöksessä toteuttaneensa aktiivista ja monikanavaista viestintää kuntalaisille. Markkinointiviestintää kohdistettiin erityisesti brändimarkkinointiin ja asumisen geneeriseen markkinointiin.

Kuntatasoisen osallistuvan budjetoinnin toteutusta jatkettiin vuonna 2021.

Iso muutos valtakunnan tasolla vuonna 2021 oli eduskunnan päätös siirtää sote- ja pelastuspalvelut hyvinvointialueille. Keski-Uudellamaalla päätös ei ollut niin radikaali kuin monella muulla hyvinvointialueella, koska sote-palvelut ovat olleet jo useamman vuoden Keusote-kuntayhtymän vastuulla. Muutosta valmisteltiin kuitenkin väliaikaisen valmisteluelimen (VATE) avulla.

Yleishallinnon ja johdon tuen toimintakate oli 2,6 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempi.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Tuusulan kunta on satsannut markkinointiviestintään ja pääosin sillä on ollut positiivisia vaikutuksia kuntamielikuvaan.
- Viimeisten vuosien aikana kunta on lisännyt kuntalaisten ja muiden sidosryhmien osallistumismahdollisuuksia erilaisten asioiden kehittämisessä.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Arvioinnin laadun ja tarkkuuden lisäämiseksi olisi toivottavaa, että tilinpäätöksessäkin olisi enemmän esimerkkejä tai viite lisätietoihin.
- Jos käytetään geneeristä eli yleistä markkinointia, niin on hyvä varmistaa, että se sisältää erilaisille kohderyhmille jotakin kohdennettua. Kaikille kaikkea ei yleensä ole toimivaa markkinointia. Geneerisellä markkinoinnilla viitattaneen erityisesti joka talouteen jaettavaan asukaslehteen.
- Osallistuvaan budjetointiin käytetään tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan suhteellisen paljon aikaa ja vaivaa. Valituksi tulleiden toimintojen loppuunsaattaminen on kuitenkin joskus ollut puutteellista. Lopputoteutus pitää sisällyttää suunnitelmiin.

8. Yhteisten palveluiden toimialue

8.1 Henkilöstö

Edellisen vuoden tapaan myös vuotta 2021 leimasi koronapandemia ja sen erilaiset vaikutukset. Tämä on vaatinut niin kunnalta työnantajana kuin henkilöstöltä sopeutumista erilaisiin työskentelytapoihin ja -malleihin.

Etätyö on tuonut tietynlaista joustoa työaikaan, mutta lisännyt myös sosiaalista eristäytymistä työyhteisöstä. Henkilöstöriskejä on pyritty hallitsemaan mm. laatimalla henkilöstön Korona-Exit-suunnitelma.

Vuoden 2021 aikana on toteutettu kaksi Koronapulssi-kyselyä, jolla on kartoitettu henkilöstön työhyvinvointia. 2.3.2021 toteutetun Koronapulssi-työhyvinvointikyselyyn vastasi 612 henkilöä. Tuloksia voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavina. Vastanneista 71,2 % edusti Sivistyksen toimialaa ja lähityössä korona-aikana oli ollut 66,3 %. Esihenkilöasemassa oli 13,7 % vastaajista. Työn henkisen kuormituksen koki lisääntyneeksi suurin osa (3,23 / asteikko 1-4). Myös työmäärä koettiin lisääntyneeksi (2,98 / asteikko 1-4). Tämä on yleinen vaikutus korona-aikana. Työilmapiiri koettiin kuitenkin hyväksi korona-aikana (3,32 /asteikko 1-4). Henkilöstö myös koki, että yhteisesti sovittuja sääntöjä on noudatettu korona-aikana (3,35 / asteikko 1-4).

Toinen vastaava Koronapulssi-kysely toteutettiin 18.8.2021 ja sen tulokset olivat hyvin samansuuntaiset kuin keväällä tehdyn kyselyn tulokset.

8.1.1 Henkilöstötavoitteet

Vuodelle 2021 asetettuja keskeisiä tavoitteita olivat mm. edistää valmentavaa johtamista ja asiantuntijuutta, osaamisen kehittäminen sekä parantaa työhyvinvointia.

Osaamisen kehittämistä toteutettiin vuonna 2021 työssäoppimisen ja webinaarien avulla. Vuoden aikana otettiin käyttöön myös korvaavan työn toimintamalli. Korvaavan työn toimintamallia käytetään tilanteissa, joissa työntekijän työkyky on tilapäisesti alentunut, mutta hän pystyy kuitenkin tekemään omaa työtään kevennettynä tai tekemään jotain muuta kuin normaalia työtään.

Vakituisten työntekijöiden määrä väheni vuonna 2021 edelliseen vuoteen verrattuna 20 henkilöllä. Vakituksia työsuhteita vuoden 2021 lopussa oli 1260. Palvelusuhteessa Tuusulan kuntaan oli kaiken kaikkiaan 1711 henkilöä, mikä on 31 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäys johtuu erityisesti sijaisten suuremmasta määrästä poikkeusolojen vuoksi.

Henkilötyövuosilaskelmasta saa henkilöstömäärää paremman kuvan henkilöstön työpanoksen kehittymisestä. Henkilötyövuosien määrä (htv3) on noussut joka vuosi vuodesta viimeisten vuosien aikana, mikä on itsessään positiivinen asia.

HENKILÖTYÖVUOSI (htv) TOIMIALOITTAIN	2021 HTV3*	2020 HTV3*	2019 HTV3*
Kuntatoimiala	50,6	52,0	47,2
Yhteiset palvelut	72,8	73,4	72,2
Sivistys	1118,0	1064,8	1044,7
Kasvu ja ympäristö	144,1	145,8	143,2
Vesihuoltoliikelaitos	14,3	14,6	1,2
HTV YHTEENSÄ	1399,8	1350,6	1320,5

*) palvelusaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä / 365 * (osa-aika-%/100)

Kunnan ja liikelaitosten henkilöstökulut (palkat, palkkiot, henkilöstösivukulut ja eläkekulut) vuonna 2021 olivat 80,5 milj. euroa, jossa nousua edelliseen vuoteen 4,7 milj. euroa eli 6,2 %. Palkkakulut olivat 64 milj. euroa, jossa nousua 5,5 % edellisestä vuodesta. Kunta-alan työehtosopimusten 1.4.2020 - 28.2.2022 mukaisesti korotusten kustannusvaikutus oli n. 3 %.

Sairauspoissaoloissa on pieni nousu edelliseen vuoteen verrattuna. Sairauspoissaoloprosentti vuonna 2021 oli 4,12 % ja vuonna 2020 3,96 %. Keskimäärin sairauspoissaoloja per henkilö oli 14,86 päivää/hlö.

Kevan arvion mukaan kunnan henkilöstöstä on siirtymässä seuraavan viiden vuoden kuluessa noin 50 henkilöä vuosittain. Suurimman eläkepoistuman ennustetaan ajoittuvan vuosille 2022–2025.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Koronapandemia vaikeutti henkilöstötavoitteiden saavuttamista, koska arjesta selviytymistä joutuu priorisoimaan poikkeusaikoina ja kehitystyö jää silloin vähemmälle. Lisäksi vaihtelevat ja nopeasti muuttuvat koronarajoitukset työllistivät niin esimiehiä kuin henkilöstöä.
- Henkilöstö koki työkuorman lisääntyneen korona-aikana. Tästä huolimatta työilmapiiri koettiin hyväksi, mitä voidaan pitää erinomaisena asiana ja tuloksena.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Korona-Exit-suunnitelman toteutuksen ja toimivuuden seuranta on tärkeää vielä useita vuosia tästä eteenpäinkin, vaikka itse epidemia laantuisi tai poistuisi kokonaan.
- Henkilöstön työhyvinvointia mittaavan pulssikyselyn tulosten yleisarvosana tai arvio on hyvä sisällyttää avaintunnusluku-taulukoon (indikaattorit). Näin myös tulosten vertailtavuus on mahdollista.
- Kunnan tulee varautua uuden osaavan ja pätevän henkilökunnan saamiseen eläkkeelle tai työpaikkaa vaihtavien tilalle.

8.2 Yhteiset palvelut

Yhteisten palveluiden tehtävänä on tuottaa palveluita kuntalaisille, kohdennetun asiakastyön ryhmille sekä kunnan sisäisille asiakkaille. Yhteiset palvelut muodostuvat talouden ohjauksesta, hallinto- ja asiakaspalveluista, henkilöstöpalveluista sekä kehittämisestä ja tietohallinnosta.

Tilinpäätöksessä 2021 todetaan, että yhteisten palveluiden toimintaa kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteella.

Koronapandemia vaikutti edelleen olennaisesti toimialan toimintaan.

Toimintakate oli 0,36 milj. euroa heikompi kuin alkuperäisessä talousarviossa oli arvioitu.

8.2.1 Henkilöstöpalvelut ja kohdennettu asiakastyö

Koronapandemian vuoksi tekemisen painopiste normaalien toimintojen turvaaminen sekä asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen.

Työllisyyspalveluissa asiakasmäärät kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna.

Ohjaamo pidettiin koko vuoden auki läsnä palveluna korona-ajasta huolimatta. Monialaisen palvelun tarve on kasvanut koronapandemian aikana.

8.2.2 Hallinto- ja asiakaspalvelut

8.2.3 Talouden ohjaus

Palvelualueella saatiin valmiiksi talousarvion automatisointiprojekti ja sen tuotoksia pystyttiin hyödyntämään laadittaessa vuoden 2022 talousarviota.

Palvelualueella saatiin myös tuotteistettua varhaiskasvatuksen tuotteita. Kuntaliiton ja FCG Konsultoinnin mukaan tuotteistaminen strategisena valintana mm. paketoit palvelut asiakkaalle annettaviksi kokonaisuuksiksi, vakio laadun, kustannusrakenteen ja toistettavuuden sekä tekee palveluiden kustannusrakenteesta läpinäkyvää.

Kasvun ja talouden hallintaohjelmaa päivitettiin eri skenaarioin vuosille 2022–2031.

Hankintatoimessa otettiin käyttöön sähköinen sopimustenhallintajärjestelmä.

8.2.4 Kehittäminen ja tietohallinto

Koronapandemian aikana Tuusulan kunnassa, kuten monessa muussakin paikassa, otettiin ns. digiloikka eli monet toiminnot sähköistettiin ja etätö tuli mahdolliseksi monille ihmisille.

Kehittämispalveluiden painopisteinä vuonna 2021 olivat mm. digitalisaatio-ohjelman laatiminen ja lean-kehittämisen laajentaminen. Lean-ajattelussa keskeistä on tunnistaa ja eliminoida hukka tehokkaasti, pienentää kustannuksia sekä parantaa laatua.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Toiminta ja tavoitteet ovat sinällään tilinpäätöksen kuvausten mukaisesti tarkoituksen mukaisia, mutta niiden arvioiminen tilinpäätöstiedoin on osittain vaikeaa, koska mittaristo puuttuu.
- Tarkastuslautakunta pitää erityisen hyvänä sitä, että kasvua ja taloutta arvioidaan erilaisia skenaarioita vasten, jotta on käsitys siitä, mitä tapahtuu, jos jokin arvio ei toteudukaan tai se ylittyy.
- Myös se, että kaikki hankintasopimukset ovat yhdessä järjestelmässä, on hyvänä pidettävä asia.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Erilaiset sähköiset toiminnot ja hallintajärjestelmät ovat lähtökohtaisesti hyviä, jos ne tehostavat prosesseja ja helpottavat asioiden hallintaa. On kuitenkin varmistettava, että näin myös tapahtuu ja että niitä osataan käyttää oikein ja tarkoituksenmukaisesti.
- Jatkuva parantaminen on hyvä lähtökohta, mutta se pitäisi jotenkin saattaa arvioitavaksi; millä tavalla toimintaa parannettiin.
- Kehittäminen, parantaminen ja uudistaminen, kuten lean-ajattelu, ovat tavoiteltavia asioita, mutta kehityksen arvioimiseksi on mittarointi tarpeen.
- Thinking portfolio -hankesalkun luottamushenkilöraporttien käyttöönotto vuoden 2022 aikana, jolloin tavoitteiden arvioinnin seuraaminen helpottuu

9. Tarkastuslautakunnan erityisiä huomioita Kuntatoimialalta

9.1 Valtuustoaloitteet

Tuusulan kunnan hallintosäännössä aloitteiden tekemisestä säädetään Hallintosäännön 14 luvun 99 pykälässä Valtuutettujen aloitteet:

Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä, valtuutetulla ja nuorisovaltuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa.

Aloite on sitä enempää käsittelemättä lähetettävä kunnanhallituksen valmisteltavaksi. Valtuusto voi päättää, että aloitteessa tarkoitetun asian valmistelusta käydään lähetekeskustelu.

Kunnanhallituksen on vuosittain maaliskuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo valtuutettujen tekemistä ja kunnanhallitukselle lähetetyistä aloitteista, joita valtuusto ei edellisen vuoden loppuun mennessä ole lopullisesti käsitellyt. Samalla on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdytty. Valtuusto voi todeta, mitkä aloitteista on käsitelty loppuun.

Valtuustoaloitteet – niin käsitellyt kuin käsittelemättömätkin - ovat näkyvillä Tuusulan kunnan sivuilla https://www.tuusula.fi/aloitteet/valtuustoaloitteet.tpl?sivu_id=1095&navipath=1754.

Aloitteita voi hakea sivustolla, mutta aloitteen löytämiseksi hakukoneen toiminnallisuus on vaillinainen.

9.1.1 Huomioita

Aloitteiden ikähaitari on suuri. Vanhimmat ovat keväältä 2015. Pääosa on kuitenkin vuosilta 2020–2022.

Aloitteiden käsittelyssä on ajallisesti suuria eroja. Äärimmäinen esimerkki valtuustoaloitteiden pitkästä käsittelyajasta on aikoinaan ollut valtuustoaloite 14.10.2002, joka lopulta tuli käsiteltyksi 11 vuotta myöhemmin vuonna 2013. Kunnan johtoryhmän on linjannut kuuden kuukauden käsittelyajasta, tämä ei kuitenkaan ole suurelta osin toteutunut. Viimeisen vuoden aikana käsittelyajat ovat lyhentyneet.

Suuri ajallinen haarukka aloitteiden käsittelyajoissa ei ole omiaan asettamaan aloitteita tasapuoliseen asemaan. Jossain aloitteiden käsittelyissä on ollut havaittavissa mahdollisesti aloitteen sisällön takia hitautta vastauksen antamisessa. Muutamassa tapauksessa aloite on menettänyt merkityksensä ajan kulumisen takia

Aloitteet lähetetään pääsääntöisesti lautakuntaan vastauksen antamiseksi aloitteessa esitettyyn asiaan. Lautakunnan annettua vastauksen kunnanhallitukselle suuri ajallinen haitari on havaittavissa ajassa, jossa kunnanhallitus vastauksen käsittelee tehdäkseen esityksen valtuustolle. Tämä aikahaitari on muutamasta kuukaudesta jopa lähes viiteen vuoteen.

Tarkastuslautakunnan suosituksia:

- Lautakunta esittää harkittavaksi täsmällisempien määräysten ottamiseksi hallintosääntöön aloitteiden käsittelyajasta, esimerkkinä voi olla Espoon kaupungin ohjeistus, jossa käsittelyaika on määritetty kuudeksi kuukaudeksi.
- Aloitteita tulee käsitellä tasapuolisesti ja ripeästi aloitteen sisällöstä huolimatta.
- kunnan sivuilla olevaa aloitteiden hakukoneen toimivuutta on syytä parantaa aloitteiden löytämiseksi.
- Lautakuntien rooli aloitteisiin vastaamisessa on keskeinen.

9.2 Viranhaltijapäätösten, hankintapäätösten julkisuus ja tiedot hankinnoista

Kunnallisten toimielinten ja viranhaltijoiden luottamuksen, avoimuuden ja läpinäkyvyyden takaamiseksi kunnan harjoittama tiedottaminen ja viestintä on keskeisessä asemassa. Tällä viestinnällä on suuri merkitys toiminnan legitimitetin (hyväksyttävyyden) kannalta ja myös kansalaisten tiedonsaannin osalta. Tavoitteena on oltava lainsäädännön mahdollistama suuri julkisuus.

Tuusulan hallintosäännössä (viimeisin voimaan tullut 1.1.2019) määritellään kunnan tekemissä hankinnoissa toimivalta eri toimielimille ja viranhaltijoille niin asioiden kuin hankinnan suuruuden osalta.

Kunnanhallituksella on toimivalta antaa hankinnoista hankintaohjeet. Kunnanhallitus on 25.11.2019 pykälässä § 484 *Päätösten julkaiseminen yleisessä tietoverkossa* linjannut myös hankintoja koskevia julkaisuohjeita seuraavasti:

verkkosivuilla julkaistaan viranhaltijapäätökset, joissa kuntalaisilla on muutoksenhakuoikeus tai joita koskee erityinen tiedottamisintressi, oikaisuvaatimus- tai valitusajan

Verkkosivulla tarkoitetaan tuusula.fi sivustolla olevaa sivustoa <https://tuusula.cloudnc.fi/fi-FI/Viranhaltijat>.

9.2.1 Huomioita viranhaltijapäätösten julkaisemisesta

Kunnanhallituksen ohjeella toteutetaan lainsäädännön edellyttämää vähäisintä tiedottamisen vaatimusta. Julkaistuissa hankintapäätöksissä ei ole mukana hankintaan liittyviä tarjouspyyntöjä eikä tarjouksia.

Naapurikunnista Keravalla ja Järvenpäässä viranhaltijapäätökset ovat nähtävillä yleisessä tietoverkossa muutamien vuosien ajan. Helsingin kaupungin ohjeiden mukaan viranhaltijapäätökset ovat esillä toistaiseksi.

Hankinnat koskevat usein erilaisten selvitysten ja raporttien hankkimista Tuusulan kunnan tarpeisiin, mutta joilla voidaan olla laajempaakin mielenkiintoa kuntalaisten joukossa.

Viranhaltijapäätösten julkaisuissa ei noudateta yhtenäistä käytäntöä eri palvelualueilla. Osassa viranhaltijapäätöksiä on mukana liitteet, osassa ei lainkaan. Osa viranhaltijapäätöksistä poistetaan kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti, osa ei. Julkaisusivulla on lueteltuna 82 eri viranhaltijaa. Näistä useampi kymmenen on sotepalveluiden siirtymisen takia siirtynyt Keusotelle. Osa on virkoja, joita ei enää Tuusulan kunnassa muuten ole.

Tuusulan kunnan käyttämä hankintajärjestelmä ei mahdollista tietojen saantia sujuvasti hankinnoista, vaan vaatii lähes täysin manuaalista läpikäyntiä. Järjestelmä ei tuota tietoa vuotuisen hankintojen kokonaismäärästä, ei hankinnoista palvelualueittain tai viranhaltijoittain, ei myöskään suuruusluokittain.

Hankintapäätösten poistuttua julkaisusivulta kuntalaisella tai luottamushenkilöllä ei ole minkäänlaista mahdollisuutta itse selvittää tehtyjä hankintoja tai niiden perusteella saatuja selvityksiä.

Hankintojen ollessa kunnan toimielinten päätöksiä hankintalainsäädännön määräyksistä johtuen päätösten liitteet ovat hankintalain määräysten mukaisesti salattuja, kunnes hankintasopimukset on allekirjoitettu. Tämän ajan loputtua niiden tilaa ei usein ole muutettu julkiseksi.

Tarkastuslautakunnan suosituksia:

1. Kehotamme kunnanhallitusta kiinnittämään huomionsa viranhaltijapäätösten julkisuuden parantamiseen siten, että nämä päätökset ovat joko pysyvästi tai muutaman vuoden ajan kunnan julkisilla sivuilla näkyvillä, samaten niiden liitteet.
2. Hankintojen kautta saadut selvitykset asetetaan nähtäväksi ja saavutettaviksi kunnan julkisille sivuille, mukana myös riittävän hyvä hakukone.
3. Hankintajärjestelmän kehittäminen siten, että sieltä tarvittaessa järjestelmän käyttäjän on mahdollista saada tietoja eri hakukriteerein.
4. Huomion kiinnittäminen hankintapäätöksissä olevan salassapitoajan jälkeen tehtävään hankintapäätösten liitteineen julkistamiseen.

[Etusivu](#)

[Toimielimet](#)

[Viranhaltijat](#)

[Kuulutukset](#)

[Tuusula.fi](#)

[Etusivu](#) > [Viranhaltijat](#) > [Asiamies](#)

Asiamies >

[Eläinlääkintähuollonpäällikkö](#) >

[Elinkeinopäällikkö](#) >

[Elinvoimaiohtaia](#) >

Viranhaltijapäätökset - Asiamies

9.3 Rykmentinpuiston taideohjelman taideraha

Tuusulan kunnanvaltuusto on kokouksessaan 13.3.2017 pykälässä 30 hyväksynyt Rykmentinpuiston taideohjelman. Päätöksen mukaan tontinostajat maksavat tontinluovutuksen yhteydessä myyntihinnan lisäksi 3 % taiderahaa, jonka lisäksi kunta luovuttaa 1,5 % myyntihintaa vastaavan summan perustettavaan taiderahastoon.

Päätöksen mukaisesti Rykmentinpuiston alueella otetaan käyttöön taideohjelman mukaisesti tontinluovutusehdoissa, maanvuokrasopimuksissa sekä maankäyttösopimuksissa Taiteen prosenttiperiaate.

Taiderahaa on peritty tuottajamuotoisista asuntorakentamiseen tarkoitetuista tonteista, ei kuitenkaan asuntomessualueella olevista yksityishenkilöiden ostamien asuntorakentamiseen tarkoitetuista tontinluovutuksista.

Rykmentinpuiston alueeseen kuuluva Rykmentinportin yritysalueen asemakaava (nro 3544) on tullut lainvoimaiseksi 18.8.2021. Alueen ensimmäinen tontinluovutus on toteutunut syyskuussa 2021. Tästä yritystontin kaupasta ei ole peritty taiderahaa.

9.3.1 Havainnot

Lautakunta toteaa valtuuston, tässä asiassa, tekemän päätöksen olevan tulkinnanvarainen.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt tähän huomiota ja tilintarkastaja on myös tilinpäätösraportissaan 19.4.2022 asiaa käsitellyt. Kunnan tulkinnanäkemys taiderahasta on, ettei taideraha koske yrityskortteleita. Tarkastuslautakunnan näkemys asiasta on, että valtuuston päätöksestä on mahdollista tehdä joko kunnan toteuttama kuin myös toisenlainen tulkinnanäkemys, jossa taideraha koskee myös yrityskortteleita.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston päätöksiä on noudatettava ja kunnioitettava kaikessa kunnan toiminnassa. Mikäli valtuuston päätös on tulkinnanvarainen, päätöksen tulkinta on erikseen dokumentoitava. Mikäli tulkintaan sisältyy perusteltua epäselvyyttä valtuuston päätöksen tarkoituksesta, on asia vietävä uudelleen valtuustoon päätettäväksi.

10. Sivistyksen toimialue

10.1 Kasvatus- ja sivistyslautakunta

Vastuuhenkilöt:

- sivistysjohtaja Tiina Simons
- opetuspäällikkö Markus Torvinen
- varhaiskasvatuspäällikkö Hanna-Mari Halinen

Tuusulan kasvatus- ja sivistystoimi vastaa varhaiskasvatuksesta ja oppimisesta kunnassa. Se on osa sivistyksen toimialuetta, jonka toimintaa ja kehittämistä ohjaavat Tuusulan kuntastrategia, valtuustokaudelle asetetut tavoitteet ja toimialueella laaditut kehittämissuunnitelmat, toimialan keskeinen lainsäädäntö ja normitasoinen ohjaus, kuten opetussuunnitelmat ja varhaiskasvatussuunnitelmat.

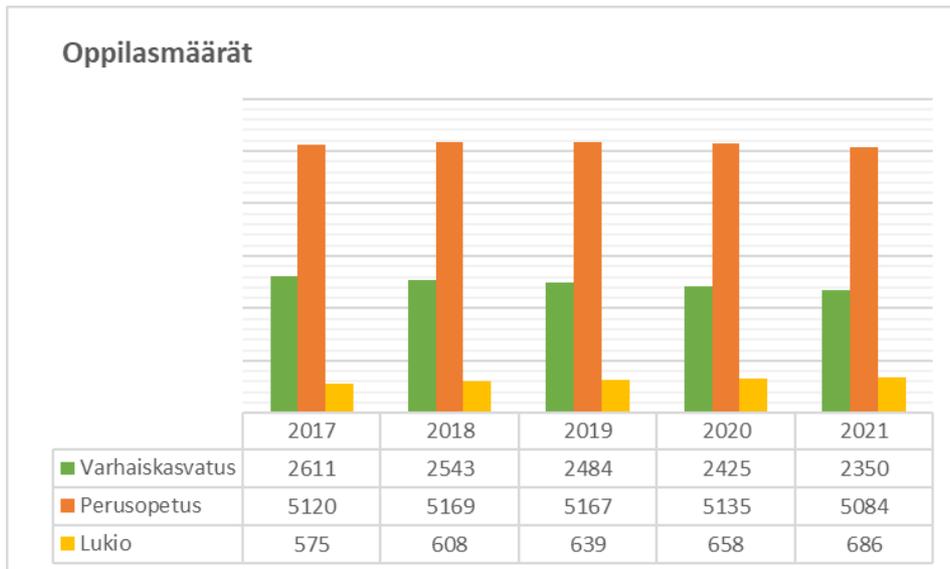
Tuusulan kuntastrategian mukaisesti sivistyksen toimialue lisää kunnan kilpailukykyä, luo ja ylläpitää kunnan elinvoimaa ja sivistystä sekä luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle ja kehittymiselle. Sivistyksen toimialueen tehtävänä on osaltaan myös edistää aktiivista elämäntapaa, yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, osallisuutta sekä hyvinvointia ja terveyttä.

Vuonna 2020 alkanut koronapandemia vaikutti toimintaan vielä myös vuoden 2021 aikana. Työtä jouduttiin osin tekemään poikkeusoloissa ja poikkeusjärjestelyin, joka osaltaan lisännyt henkilöstön henkistä kuormitusta. Lisäksi pandemiaan liittyvä johtaminen ja tiedottaminen on sitonut resursseja sekä vienyt huomattavasti aikaa. Tämä on aiheuttanut lisäpainetta niin henkilöstölle kuin myös sivistyksen toimialueen palvelunkäyttäjille.

10.1.1 Varhaiskasvatus

Joulukuussa 2021 yksityisessä varhaiskasvatuksessa oli 482 lasta, joka on noin 20 % kaikista varhaiskasvatuksen piirissä olevista 1–6-vuotiaista lapsista Tuusulan kunnassa. Vuoden lopussa kunnalliset varhaiskasvatuspaikat olivat 100 % käytössä, joka osaltaan selittää yksityisen puolen suosiota. Esiopetukseen piirissä oli yhteensä 456 lasta, joista 17 % yksityisissä palveluissa. Vuoden 2021 aikana Tuusulassa on toiminut 11 yksityistä päiväkotia, yksi yksityinen ryhmäperhepäivähoitokoti ja 7 yksityistä perhepäivähoitajaa.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu alkoi 1.8.2021; mukana Tuusulasta ovat Kolsan ja Lahelantertun päiväkodit ja lapsia osallistuu yhteensä 31.

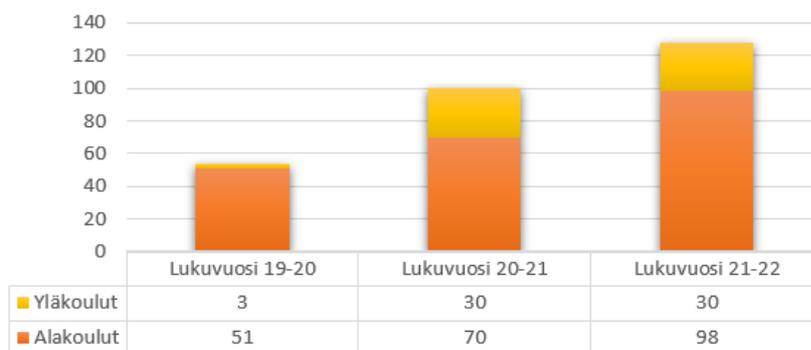

10.1.2 Oppiminen

Lukuvuoden 2021–2022 aloitti ensimmäisellä luokalla n. 490 oppilasta. Iltapäiväkerhossa puolestaan aloitti elokuussa 405 oppilasta. Kaiken kaikkiaan peruskoulun oppilasmäärät ovat laskussa, joskin toteuma 5084 oli arvioitua suurempi. Nettomenot per oppilas ovat kasvaneet viime vuodesta n 3,5 %. Lukion puolella sekä oppilasmäärä että menot ovat nousseet hienoisesti.

Keväällä valtaosa opetuksesta järjestettiin etänä niin kouluissa kuin opistossakin, mutta syksyllä oli jo päästy suurelta osin takaisin lähiopetukseen. S2-opetuksen tuntimäärä on yhä kasvussa ja kasvun odotetaan jatkuvan. Samoin pientä kasvua on nähtävissä erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden määrässä. Opiston puolella oppitunteja oli tarjolla 15 % edellisvuotta enemmän.

Suomi toisena kielenä - oppilaiden määrä

Uusi oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1.8.2021 nostamalla oppivelvollisuuden kahdeksantoista vuoteen.

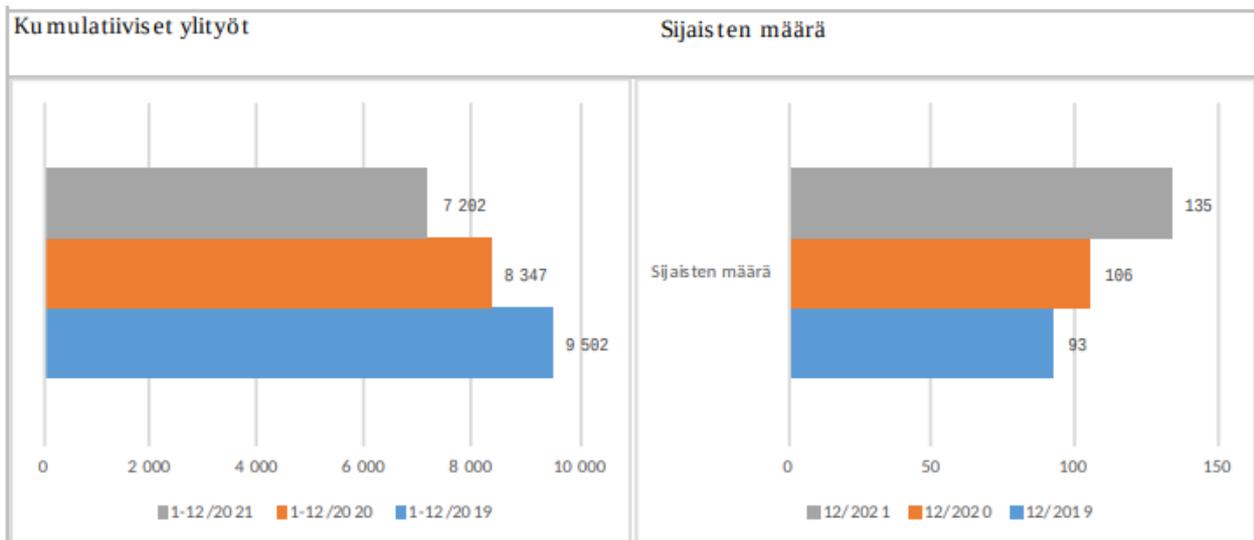
Henkilöstö

Sivistyksen toimialueella kunnan palveluksessa toimi vakituudessa työsuhhteessa vuoden 2021 lopussa 883 henkilöä, kun vastaava luku edellisvuonna oli 905. Henkilöstön saatavuus on vaikeutunut myös kasvatuksen aloilla vaihtuvuuden kasvaessa. Tällä on suuri vaikutus henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen.

Vuoden 2021 teetettiin kaksi koronapulssi-työhyvinvointikyselyä. Molempien kyselyiden mukaan työkuormitus on kasvanut lähes kaikilla mittareilla. Eniten on lisääntynyt työn henkinen kuormitus

etenkin sivistyksen toimialalla, jossa tehdään eniten lähityötä. Myös työmäärä ja työn fyysinen kuormitus ovat lisääntyneet sivistyksen puolella keskimääräistä enemmän. Samaan aikaan henkilöstö kuitenkin ilmoittaa olevansa tyytyväisiä johtamiseen ja tiedonkulkuun.

Sairauspoissaolot ovat odotetusti kasvaneet koronapandemian vaikutusten seurauksena, kun taas työtapatuompoissaolot ovat huomattavasti (-67,2 %) vähentyneet verrattuna vuoteen 2020. Tässä päätekijänä lienevät koronatoimet, esim. etätyöt. Sijaisten määrä on jatkanut kasvuun, kumulatiivisten ylityöiden vähentyessä n. 13 % vuosittain.

Lähde: Palvelualueet ja palveluyksiköt tot2021.pdf (kasvatus- ja sivistyslautakunnan kokous 15.2.2022)

Koulukuljetusperiaatteet ja Koululiitu-sovellus

Kasvatus- ja sivistyslautakunta päätti kokouksessaan 16.6.2020 uusista koulukuljetusperiaatteista ja Koululiitu -sovelluksen käyttöönotosta 1.8.2021 alkaen. Yksi periaate uudistukselle oli yhdenvertaisuusperiaate koulukyytejä määriteltäessä.

Monille, niin kuntapäättäjille kuin varsinkin koululaisten huoltajille, vaikutti kuitenkin tulleen yllätyksenä, että osa aikaisemmin vaarallisiksi luokitelluista tieosuuksista ei uuden Koululiitu -sovelluksen mukaan enää ollutkaan vaarallinen 1.8.2021 alkaen. Asia alkoi selvitä huoltajille, kun kielteisiä koulukuljetuspäätöksiä alkoi ilmaantua keväällä 2021. Tästä asiasta tehtiin myös kaksi valtuustoaloitetta kevätkaudella 2021.

Kunta uudelleenarvioi keväällä 2021 esiin nostettuja tieosuuksia ja määritteli joitakin tieosuuksia uudelleen vaarallisiksi. Joidenkin tieosuuksien vaarallisuusluokitus kuitenkin jäi muuttuneeksi aikaisempaan verrattuna. Erityisesti Linjatien vaarallisuus puhututti kuntalaisia ja kuntapäättäjiä. 1.12.2021 Tuusulan kunta päätti Sivistyksen hallinnon linjauksen mukaisesti määrittellä Linjatien välillä Kaukolantie-Vanha Lahdentie vaaralliseksi vuosiluokille esiopetus - 9. luokka vuoden 2022–23 lukuvuoden loppuun työmaaliikenteen vuoksi. Linjatien vaarallisuutta tarkastellaan uudelleen viimeistään keväällä 2023. Lisäksi Tuusulan kunnan kasvatus- ja sivistyslautakunta päätti 23.11.2021 esittää tekniselle lautakunnalle kevyen liikenteen väylän toteuttamista Linjatien varten yhdessä Mäntsälän kunnan kanssa.

Oppilashuollon ongelmat

Korona-aika on lisännyt ahdistuneisuuden ja yksinäisyyden tuntemuksia kaikissa ikäluokissa. Lapset ja nuoret ovat joutuneet elämään etätyöskentelyssä ilman sosiaalisia kontakteja uudelleenlaisessa toimintaympäristössä. Tällaisessa ennennäkemättömässä tilanteessa tulisi varmistaa tuen riittävyys ja aktiivisesti jalkautua lasten ja nuorten pariin. Tilanne on kuitenkin päinvastainen ja kouluista puuttuu kouluterveydenhoitajia, koulukuraattoreja ja koulupsykologeja - juuri kun heitä eniten tarvitaan. Myös varhaiskasvatuksesta kuuluu samankaltaista viestiä; lapset pääsevät tarvitsemansa tuen piiriin pitkällä viiveellä, osaavan henkilökunnan puutteesta johtuen. On ensisijaisen tärkeää puuttua lasten ja nuorten oireiluun matalalla kynnyksellä, jotta vältetään tilanteen eskaloituminen. Mielen terveyden ongelmia on helpompi ehkäistä kuin parantaa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisesti opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Siihen sisältyvät mm. opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Lain tarkoituksena on turvata varhainen tuki sitä tarvitseville ja opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu. Tarkastuslautakunta kokee, että lasten ja nuorten tuen tarpeeseen ei ole vastattu lain edellyttämällä tavalla.

Strategian toteuttaminen

Oman arvionsa mukaan kasvatusta- ja sivistystoimi näkee suurelta osin saavuttaneensa asettamansa tavoitteet. Joitakin tavoitteita on jouduttu uudelleenarvioimaan koronapandemian vuoksi, kun taas osa on jäänyt jumiin byrokratian rattaisiin. Etenkin suunnitelmat liikunta- ja harrastusmahdollisuuksien parantamiseksi ovat jääneet toteuttamatta. Myös kunnan henkilöstön hyvinvoinnin saavuttamiseen tähtäävät hankkeet junnaavat. Palveluverkkouudistus syö valtavasti resursseja usealta toimialueelta ja tilanne yhä pahenee pitkittyessään.

Kasvatusta- ja sivistystoimi huomioi omassa riskinhallintaseurannassaan palveluverkkosuunnitelman toteuttamisen viivästymisen. Tämä lieneekin suurimpia huolenaiheita kunnan nykytilanteessa ja siihen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Muita suuria riskejä ovat kiinteistöihin liittyvät sisäilmaongelmat, joiden johdosta voi tulla suuria lisäkustannuksia lyhyellä varoitusajalla.

Talouden toteutuminen

Kasvatusta- ja sivistyslautakunnan alaisen toiminnan osalta vuonna 2021 toimintatuottoa kertyi 15,3 miljoonaa euroa; toimintakulut olivat 94,0 miljoonaa euroa ja toimintakate 78,7 miljoonaa euroa (2020: 76 m eur). Koronaviruksen vaikutus näkyi maksutuottojen n. 0,35 miljoonan euron vähenemisenä edelliseen vuoteen verrattuna. Kehittämishankkeisiin ja koronasta aiheutuviin kustannuksiin saatuja valtion erityisavustuksia toteutui n. 1,5 miljoonaa euroa. Myös kustannukset jäivät palvelujen ostojen, aineiden ja tarvikkeiden, hoidon tukien sekä muiden kulujen osalta 0,9 miljoonaa alle budjetoidun. Henkilöstömenojen 1,5 miljoonan euron budjetinylitykseen vaikuttivat ensisijaisesti sairauslomasijaisten sekä muiden sijaisten palkkamenot +0,8 miljoonaa euroa, henkilöstökorvausten kasvu (+0,2 m eur) sekä henkilösivukulujen budjetoitua pienempi toteuma (-0,15 m eur).

Varhaiskasvatuksen maksutuotot jäivät n. 300 000 euroa alle arvioidun, johtuen asiakasmaksulain muutoksesta, joka hyväksyttiin lautakunnassa 23.3.2021 ja astui voimaan 1.8.2021 alkaen.

Investointien osalta on pysytty alta suunnitellun, ja koulujen irtaimistojen budjetinylityksestä huolimatta oli vuoden lopussa vielä runsaasti käyttövaraa jäljellä.

Arvioinnin johtopäätökset:

Koronapandemia on vaikuttanut sekä sivistyksen talouteen että toimintaan koko vuoden 2021 aikana. Pandemian aiheuttamat poikkeusjärjestelyt, johtamisen ja tiedottamisen kuin myös työntekemisen tasolla ovat olleet aikaa vieviä sekä erittäin työllistäviä. Tästä huolimatta talous on saatu tasapainotettua, pitkälti valtion tukien avustuksella. Myös toimintaa on kyetty järjestämään vaihtoehtoisin keinoin lähikontakteja välttäen. Suurelta osin vuosi onkin mennyt odotettua paremmin. Sivistyksen toimiala on kokonaisuudessaan onnistunut kehittämään toimintaansa ja kyennyt jatkuvaan oppimiseen.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Oppilashuollon ongelmiin tulee puuttua viipymättä.
- Henkilöstön hyvinvointiin tähtäävien suunnitelmien edistämistä lyhyellä aikavälillä suositellaan.
- Tavoitteet liikunta- ja harrastusmahdollisuuksien parantamiseksi tulisi ottaa käsittelyyn.
- Palveluverkkouudistuksen pysyminen aikataulussa ja budjetissa; jatkuva yhteistyö teknisen puolen kanssa on tärkeää, jotta enemmiltä viivästyksiltä pystytään välttymään. Budjetin toteutumisen tehostettu seuranta johtuen kohonneista kustannuksista mm. rakentamisessa sekä rakennustarvikkeissa on toivottavaa.
- Suositellaan uudistusten tarkempaa ja käytännönläheisempää analysointia ennen käyttöönottoa.

10.2 Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

10.2.1 Vapaa-aikapalvelut 2021

1000 euroa	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toimintatuoto t	984	982	1 197	1 046	943	697	567
Toimintakulut	- 3 521	-3 576	- 4 813	-4 997	-4 914	-4 937	-5 196
Toimintakate	- 2 536	-2 594	- 3 616	-3 951	-3 971	-4 240	-4 629

Vapaa-aika -palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt:

- Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut
- Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut
- Uimahalli- ja terveysliikuntapalvelut

Nuoriso- ja liikuntatoimi kunnissa ovat laeissa (nuorisolaki ja liikuntalaki 1/2017) säädettyjä peruspalveluita. Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Liikuntalain tavoitteena on edistää mm. eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä väestön hyvinvointia ja terveyttä.

Olennaisia tapahtumia palvelualueella 2021

Alueellinen nuorisotyö jalkautui keväällä ja toimintaa järjestettiin verkossa. Nuorisotilat kuntakeskuksissa avautuivat täyspainoisesti syyskaudelle. Uimahallin vedenkäsittelykemikaali tilat remontoitiin nykymääräysten mukaisiksi. Urheilukeskuksen monitoimihalli hankkeen 1-vaihe käynnistyi. Paijalan koulun lähiliikuntapaikka ja Hyrylän urheilukeskuksen alikulkutunneli- ja kuntoportaat valmistuivat.

Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut

Kevätkausi 2021 on ollut poikkeuksellinen Tuusulan alueellisessa nuorisotyössä COVID-19 tilanteen johdosta. Tuusulan nuorisotilat ovat olleet suljettuina ja alueellinen nuorisotyön toiminta on keskitetty verkkoon sekä sosiaaliseen mediaan. Kevätkaudella toimintaan on tullut vahvasti myös mukaan jalkautuminen, jonka kautta nuoria on tavoitettu kasvavassa määrin.

Jatkoimme Discord-toimintaa viime vuoden malliin eli samalla alustalla oli jokaisen alueen oma palvelimensa. Discordissa kohtasimme nuoria, joita emme aikaisemmin nuorisotyöllisin keinoin olleet kohdanneet.

Alueellisen nuorisotyön henkilöstö on kevään aikana osallistunut myös erilaisiin koulutuksiin ja tapahtumiin verkossa. Käynnistimme suunnittelun varhaiskasvatuksen kanssa koskien uutta nuorisotilaa palvelukeskukseen.

Hyrylän alueen koulunuorisotyötä koulukeskuksessa jatkettiin tammikuun alusta koulujen talvilomiin asti. Aloitimme syksyllä kirjastolla maanantaisin 7 luokkalaisille tarkoitettun yhteisen ”olohuone” hetken mihin kaikki 7 lk:n oppilaat ovat tervetulleita.

KASKU-hanke on peruskouluihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin kohdistuva koulun kasvattajakumppanuus toiminta, jonka tavoitteena on lisätä koulussa tapahtuvaa vuorovaikutusta ja kohtaamista opettajien ja nuorisotyöntekijöiden työparityöskentelyn seurauksena.

Riihikallion alueen koulunuorisotyö sijoittui pääsääntöisesti ulkokohtaamisiin. Koulunuorisotyö on ollut hyvin toimivaa ja mutkatonta kuraattorin ja kasvatusohjaajan kanssa.

Keväällä käynnistyi Kuuma-kuntien yhteinen Kuuma-Nuva. Kuuma-Nuvan toiminta on aktivoitunut kokousten ja tapahtumajärjestelyiden merkeissä heti syksyllä.

Jokelan koulunuorisotyötä päästiin tekemään helmikuun aikana välitunneilla ulkona sekä yksilökohtaamisia koululla suljetussa tilassa. Koulut ja nuoret ovat ottaneet ohjaajat hyvin vastaan. Syksyllä on aloitettu yhteistyö kirjaston kanssa.

Syyskuussa käynnistyi Osbun myötä mopopaja Jokelaan. Mopopajalla nuorilla oli mahdollisuus korjata mopojaan vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa sekä tila missä he saivat oleskella nuorisotilan ulkopuolella.

Kellokosken nuorisotyön kauden edetessä verkossa kohtaamisissa lisääntyi myös erityisnuorten määrä, joka työllisti ja haastoi ohjaajia eri tavalla kuin normaaliajan kohtaamistyö. Kun Nuorkka meni remonttiin, nuorisotyö oli haasteellista koska tukikohtana toimi Kellokosken jäähallin pukuhuone ja toiminta toteutettiin ulkona.

Osibun merkeissä toukokuussa käynnistyi mopotalli-hanke Kellokoskella. Hanke toteutettiin yhteistyössä paikallisen moottoritallin, alueellisen nuorisotyön sekä kahden vapaaehtoisen kyläläisen voimin. Hanke sai kiitosta nuorilta, jotka osallistuivat toimintaan.

Syyskuun alussa Kellokosken nuorisotilan remontin valmistuttua nuorisotila aukaisi ovensa. Marraskuussa saatiin käyntiin koulu yhteistyö, joka on lähtenyt säännöllisillä käynneillä/ajoilla hyvin käyntiin. Nuorten kohtaamiset koululla ovat olleet positiivisia.

Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut

Luminen talvi mahdollisti latujen sekä luistelukenttien hyvän ylläpidon koko Tuusulan alueella.

Tuusulanjärven matkailuluistelurataa ylläpidettiin yhdeksän viikon ajan paikallisten toimijoiden kanssa alkuvuodesta 2021. Syksyllä 2021 valmistelut aloitettiin tavanomaista aikaisemmin hyvän jäätilan johdosta, vuoden loppuun mennessä rataa jatkettiin Järvenpään asti.

Myös hiihtoladut tehtiin radan reunoille. Tuusulanjärven matkailuluistelurataa tehdään ja hoidetaan yhteistyössä Järvenpään liikuntapalveluiden, jäähavaintomiesten sekä Sportuna Oy:n kanssa.

Sikokallion suosittua latureittiä ylläpidettiin 12 viikkoa, kunnossapito lopetettiin maaliskuun lopussa. Hiihtäjiä Sikokalliolla kävi talven aikana n. 100 000 henkilöä.

Hrylän jäähalli avattiin rajoitetusti koronatilan johdosta tammikuun toisella viikolla. Hallin muiden tilojen ollessa suljettuina kahvion yleiset tilat remontoitiin sekä vanhoihin toimistotiloihin rakennettiin neuvottelutilat. Jäähallikausi päättyi 18. huhtikuuta. Uusi jäähallikausi avattiin elokuussa vakiovuoroille.

Kevytliikenteen yhteys ja kuntoportaiden työmaa valmistui kesäkuun alkuun. Kesäkuussa käynnistyi ampumahiihtostadionin kunnostustyöt valaistuksen ja kuivatuksen osalta. Alueen monikäyttöisyys sekä turvallisuus parani.

Ristikiven frisbeegolfradan lähtöpaikan paikoitusalueen laajennustyöt aloitettiin huhtikuun puolessa välissä ja alue saatiin käyttöön toukokuun alussa.

Urheilukeskuksessa järjestettiin tapahtumia kesän aikana mm. yleisurheilun KUY Games, XCE-pyöräkilpailu, Kesäyön marssi, ampumajuoksun SM-kilpailut, Ringette C SM-turnaus, Drive-in elokuvanäytös sekä useita rullahiihtokilpailuja.

Jokelan ulkoilureiteille rakennettiin lisää pitkospuita ja parannettiin opasteita. Saimme ELY:ltä avustusta uuteen kuntorataan ja sen suunnittelu käynnistyi keväällä.

Kellokoskella kunnostettiin Purolaakson kuntorata ja vesitornin kuntoradalle asennettiin kuntoiluvälineitä. Kuntosalivaraukset siirrettiin Timmi-järjestelmään. Kellokosken latujen ylläpidosta vastasi paikallinen urheiluseura.

Uimahalli- ja terveystoimintapalvelut

Uimahalli oli suljettuna toukokuun alkuun asti, jonka jälkeen se avattiin rajoitetusti ja oli avoinna läpi kesän. Halli suljettiin uudelleen 27.12. alk. Uimahallin huolto- ja remonttityöt aloitettiin 8.3. alkaen. Perushuolto- ja siivoustöiden lisäksi vedenkäsittelykemikaalilitat remontoitiin nykymääräysten mukaisiksi.

Tuusulan hyvinvointivalmennus -hanke sai helmikuussa Etelä-Suomen Avilta myönteisen jatkorahoituspäätöksen vuoden 2021 loppuun saakka. Hankkeelle haetaan tarvittava jatkoaika ja se kestää kokonaisuudessaan vuoden 2022 loppuun. Palautekyselyn perusteella ensimmäiset valmennettavat kokivat hyvinvointivalmennuksen erittäin hyödylliseksi. Hyvinvointivalmennus -palvelun saavutettavuuden parantamiseksi otettiin alkuvuodesta käyttöön sähköinen ajanvarausjärjestelmä (MS Bookings).

Yhteistyössä Keusote ja keusotekuntien liikuntapalveluiden kanssa on aloitettu keskustelut tulevista liikkumis- ja elintapaneuvonnan kohderyhmistä.

Talouden toteutuminen

Uimahallin ja jäähallin kävijämäärät putosivat koronasulun vuoksi, mikä laski toimintatuottojen kertymää alkuperäisestä arviosta. Tuotot toteutuivat hieman yli muutetun talousarvion, toteuman ollessa 0,56 Meur.

Toimintakate toteutui 71 000 € yli budjetoidun.

Investoinnit ovat toteutuneet pääasiassa suunnitellusti ja lisänneet merkittävästi alueen vetovoimaa mm. Tuusulanjärvellä. Alueelliset työohjelmat ovat parantaneet pienempien investointien ja kehittämishankkeiden toteutumista.

Toimintatulojen vähennyttyä vapaa-aikapalveluiden nettomenot/asukas olivat 116,97 euroa (2020: 109,30).

Arvioinnin johtopäätökset:

- Vapaa-aikalautakunta on huomionnut ja edistänyt nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia liikunnan suhteen.
- Virkistysalueiden kunnossapito sai kiitosta niiden käyttäjiltä.
- Hyvät liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet lisäävät Tuusulan vetovoimaa.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Koulunuorisotyön mallia tulee jatkossa kehittää oppilaiden kanssa.
- Tulevien investointien lähtökohtina tulee olla mm. kestävä kehitys, yhteisöllisyys sekä monikulttuurisuus.
- Virkistys- ja liikunta-alueiden toteutuksessa ja hoidossa on kiinnitettävä Tuusulan eri alueiden, niin uusien kuin vanhojenkin, tasapuoliseen ja tasalaatuiseen huomioimiseen.

10.2.2 Kulttuuri

Palvelualue

Kunnan kulttuuripalvelut tuottaa ja kehittää erilaisia kirjasto-, kulttuuri- ja museopalveluita. Suurin osa palveluista tuotetaan itse. Ostopalveluja käytetään toiminnoissa, joihin ei ole syytä sitoa henkilökuntaa tai joita oma osaaminen ei kata, esim. kirjastoaineiston siirrot, konservointityö tai tapahtumien esiintyjät ja tekninen työ.

Koronapandemia vaikutti kulttuuripalveluiden toteuttamiseen sekä kielteisesti että myönteisesti. Kirjastot ja museot olivat osittain suljettuina tai palvelivat rajoitetusti ja tapahtumia peruttiin. Samalla kehitettiin ja toteutettiin verkkotilaisuuksia ja digitaalisia palveluita.

Toiminnan kuvaus

Kulttuuripalvelut tuottaa ja kehittää kirjasto-, kulttuuri- ja museopalveluita. Kulttuuripalvelut tukee omaehtoisen toiminnan kehittymistä ja yhteisöllisyyden rakentumista laadukkaiden palveluiden ja asukkaiden kanssa tehtävän yhteistyön avulla.

Toiminta vuonna 2021 vastasi palvelualueen tavoitteisiin luoda kattavia ja monipuolisia kulttuuripalveluita osin lähipalveluina, vaikuttaa asukkaiden hyvinvointiin ennaltaehkäisevän toiminnan kautta, vaalia ja hyödyntää kulttuuriperinnettä ja vahvistaa kulttuurikunnan imagoa, tarjota pääsyn tietoon, aineistoihin ja kulttuurisisältöihin, edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua sekä kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin ja taiteeseen, vahvistaa tuusulalaisten hyvinvointia, terveyttä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Asetetuista tavoitteista suurin osa toteutui. Osavuosisraportointi varmistaa toiminnan säännönmukaisen tarkastelun.

Museo- ja kulttuuripalvelut

Koronapandemian vaikutus. Pandemia vaikutti edelleen suuresti kulttuuri- ja museopalvelujen toteutumiseen. Museot olivat suljettuina toukokuun kolmanteen päivään saakka. Museoiden avauduttua yleisölle, rajoitettiin niiden henkilömäärää voimakkaasti koko loppuvuoden ajan. Halosenniemen museo oli suljettuna syyskuun alusta alkaen loppuvuoteen kunnostustöiden vuoksi.

Kulttuuripalvelujen tuotannot sekä näyttelyihin liittyvät tapahtumat järjestettiin sekä alku- että loppuvuonna joko virtuaalisesti tai ulkotiloissa. Kesällä tapahtumia pystyttiin järjestämään pääasiassa ulkona ja ne keräsivät innostuneita kävijöitä eri puolilla kuntaa (*Tuusula-viikko, Tuu museoon -viikot*). *Tuu museoon -viikoilla* Tuusulassa oli auki 11 erilaista ja erikokoista museota.

Eri näyttelyjä on ehditty toteuttaa eri museoissa. Yleinen tendenssi on ollut se, että näyttelyt tulivat valmiiksi talvella 2021, mutta yleisölle näitä avattiin vasta myöhemmin. Esimerkiksi Halosenniemen museossa toteutui alkuvuonna kaksi näyttelyä, vaikka varsinaiseksi kesänäyttelyksi suunniteltu näyttely jouduttiin perumaan. Näyttelyä *Taiteilijaelämää – Pekka Halosen Luminen rinne lasten silmin* ei pystytty avaamaan yleisölle, mutta siitä valmistui yhteistyössä kunnan viestinnän kanssa suosittu esittelyvideo. Videon tekemisestä hyödyttiin muidenkin näyttelyjen osalta. Videot tehtiin henkilökunnan omana työnä.

Kehitettiin yhteistyötä muiden museoiden kanssa Suomessa (museon kokoelman lainaaminen). Pekka Halosen ja Martta Wendelinin taiteen kokoelmia on täydennetty ostamalla uusia teoksia.

Avustuksia kulttuuri- ja taidetoiminnalle

Talousarviossa oli varattu kulttuuri- ja taidetoiminnan tukemiseen 145 000 euroa. Avustukset olivat haettavana ensimmäistä kertaa täysin sähköisesti. Avustuksia kulttuuri- ja taidetoimintaan myönnettiin kulttuuri-, taide- ja kotiseututoimintaa harrastaville yhdistyksille, alan ammattilaisille ja toimijoille yhteensä 47 eri kappaletta. Koronatilanne oli luonut tarvetta etenkin ammattilaisten avustuksille. Kulttuuri- ja taideavustuksia haettiin yhteensä 340 973 euron edestä, kun vuotta aiemmin summa oli 185 140 euroa. Vuoden 2020 avustuksista 14 oli siirretty vuodelle 2021. Avustusten siirtohakemuksia tuli kevään aikana kaksi kappaletta. Kulttuuri- ja taideavustusta saaneista taiteilijoista kuvattiin kuusiosainen videosarja *Taiteilijaelämää Tuusulassa*. Videot tuotettiin henkilökunnan omana työnä.

Kirjastopalvelut

Myös kirjastojen tilat olivat koronatilanteen takia suurelta osin suljettu alkuvuonna. Ainoastaan lainojen palauttaminen, varausten nouto ja pikainen asiointi tietokoneella oli mahdollista. Loppukeväällä tiloja ja palveluja avattiin varovasti rajoitusten puitteissa. Kirjastoauto pääsi reiteille koronatilanteen parannuttua toukokuussa. Lainamäärät ja erityisesti kävijämäärät ovat kärsineet rajoituksista. Keväällä tapahtumia järjestettiin virtuaalisesti ja toimittiin aktiivisesti sosiaalisessa mediassa. Toukokuusta lähtien kirjastot pystyivät palvelemaan lähes normaalisti. Kesällä kirjasto jalkautui puistoihin ja kesätapahtumiin osallistuen mm. Tuusula-viikon tapahtumiin ja Taiteiden yöhön. Syksyllä tapahtumia päästiin järjestämään kirjastoissa terveys- ja aluehallintoviranomaisten suosituksia noudattaen ja koululaisryhmiä voitiin ottaa vastaan tietyin rajoituksin.

Hankkeet ja asukkaiden osallistumisen edistäminen. Koronatilanne vaikutti myös hankkeiden toteutumiseen, kun tapahtumien järjestämistä rajoitettiin eikä vierailuja kirjaston ulkopuolelle voitu toteuttaa. *Tyttökirjaelämyksiä - sukupolvet kohtaavat* –hankkeelle haettiin lisäaikaa aluehallintovirastolta ja sitä myönnettiin vuoden 2022 loppuun.

Hankkeiden kautta on yritetty nostaa kunnan eri-ikäisten asukkaiden osallistumista. Esimerkiksi *Sanataidetta alle kouluikäisille*-hanke saatiin päätökseen, hankkeessa mm. toteutettiin sanataidepajoja perhetuvilla ja kehitettiin neuvolayhteistyötä. Opetushallituksen *Lukuliike toiminta*-avustusta myönnettiin kirjaston, opiston, ohjaamon ja alueellisen nuorisotyön yhteiseen *Lukisinko – sanalinko* hankkeeseen, jonka tavoitteena on edistää nuorten ja nuorten aikuisten lukutaitoa ja -harrastusta. Loppuvuodesta tapahtumia jouduttiin jälleen peruuttamaan pandemiatilanteen takia. Sekä perusopetuksen että varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelmia toteutettiin keväällä pääosin virtuaalisesti, syksyllä ohjelmia toteutettiin lähes normaaliin tapaan.

Talouden toteutuminen

Talous pysyi vuonna 2021 tasapainossa, edelliseen vuoteen verrattuna on mahdollista huomata talouden kehitystä positiivisempaan suuntaan. Talousarvio toteutui koronan vaikutuksista huolimatta hyvin.

Palvelualueen vastuhenkilö: Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja Ulla Kinnunen

1000 €	Taloustarvinto	TA muutos	TA + muutos	TP 2021	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA poikkeama	TP 2020	Muutos-% 2020/2021
Toimintatuotot	313	0	313	330	105,4	105,4	-17	256	28,9
Toimintakulut	-3806	0	-3806	-3773	99,1	99,1	-33	-3718	1,5
Toimintakate	-3493	0	-3493	-3443	98,6	98,6	-50	-3462	-0,5

Museoiden pääsymaksu- ja museokauppatuloja menetettiin aukiolo- ja kävijärajoitusten vuoksi noin 45 000 euroa. Lisäksi tulosta rasitti kunnan työläiskotimuseoyhdistyksen kanssa tekemä sopimus, jonka talousvaikutus 7 000 euroa on siirtynyt museopalveluiden käyttötalouteen. Toimintakate toteutui n. 50 000 alle budjetoidun.

Palvelualueen henkilökunta

Palvelualueella on vakituisia työntekijöitä 40 ja määräaikaisia noin 7. Lisäksi museoissa on tarvittaessa töihin kutsuttavia oppaita noin 12. Palvelualueella on tehty tehtäväkuvien määrittely yhteistyössä henkilöstön kanssa.

Henkilöstön työhyvinvoinnista on ollut huoli koko kunnassa pandemiavuosien aikana. Kulttuurialan hyvinvointia seurattiin kunnan toteuttamien työhyvinvointimittausten avulla. Niissä nousi esille etätyön ergonomia ja sitä on saatu parannettua. Palvelualueella on panostettu myös henkilöstön kehitykseen - korona-aikana ovat lisääntyneet etäkoulutukset. Tulevaisuuden kriittisiä osaamistarpeita ovat monipuoliset digitaaliset taidot sekä järjestelmien käyttö- ja kehittämistarpeet. Ne eivät ole perinteisiä kirjasto-, kulttuuri- ja museoalan ammattilaisten vahvuuksia ja ne hyvin taitavat on vaikea alalla pitää heikon palkkakehityksen vuoksi. Kuitenkin erityisesti kirjasto- ja museoala tarvitsee järjestelmäosaajia.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Kysyntä kulttuurituotannolle ja -tapahtumille koronapandemian loppusuorassa on ollut kasvava.
- On kehitetty ja laajennettu uusia järjestämisen ja toteuttamismahdollisuuksia (sähköiset palvelut ja tapahtumat, videotuotanto, ulkona järjestettävät tapahtumat) .
- Uudet tapahtumien ja hankkeiden järjestämismahdollisuudet nostivat Tuusulan asukkaiden osallistumisen.
- Kulttuurialan henkilökunta pystyi jatkamaan työtä ilman lomautuksia myös koronapandemian aikana. Henkilöstön hyvinvointia on seurattu ja osaamista on kehitetty.
- Merkittävimmät onnistumiset toimialueella on Halosenniemen kehittämissuunnitelman eteneminen, kulttuurikasvatussuunnitelmien kattavuus, Kellokosken kirjaston (omatoimikirjasto) kunnostus

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Verkkotilaisuuksien järjestämistä kannattaa jatkaa myös pandemian jälkeen.
- Kysyntä lähitilaisuuksille tulee kasvamaan pandemian jälkeen, tätä kannattaa ottaa huomioon toimintasuunnitelman laatimisessa.
- Henkilökunta joutui kokemaan uusia työhaasteita pandemian aikana, kannattaa kiinnittää huomiota henkilökunnan hyvinvointiin jatkossakin.
- Miettiä Tuusulan brändin vahvistamisen mahdollisuuksia kuntien välisen yhteistyön ja kansainvälisen toiminnan kautta.

11. Kasvun ja ympäristön toimialue

Kasvun ja ympäristön toimialueella on kaksi lautakuntaa: kuntakehityslautakunta ja tekninen lautakunta.

Vastuuhenkilö: Kuntakehitysjohtaja Heikki Lonka

11.1 Kuntakehityslautakunta

Kasvun ja ympäristön toimialueen yksiköiden tarkoituksena on edistää Tuusulan kunnan elinvoimaa, veto- ja pitovoimaisuutta ja kilpailukykyä sekä huolehtia rakennusvalvonnasta.

Tilinpäätöksen 2021 Kasvun ja ympäristön toimintatuotot olivat 31,3 milj. euroa ja toimintakate -183 000 euroa. Vuonna 2020 toimintakate oli 111 000 euroa. Vuoden 2021 talousarvioon, -1,9 milj. euroa, verrattuna toimintakate on kuitenkin hyvä. Erityisesti myynti- ja maksutuotot ylittivät ennusteet. Tähän vaikutti rakennuslupien voimakas kysyntä. Palkat ja palkkiot toteutuivat jonkin verran alla ennusteen. Tähän vaikutti se, että jotkin avoimet työtehtävät olivat täyttämättä osan vuotta.

Maanmyyntituotot olivat 15,3 milj. euroa, mikä oli 6,5 milj. euroa yli alkuperäisen talousarvion. Yritystonttien myyntejä toteutui ennakoitua aikaisemmin.

Koronapandemia pienensi joukkoliikenteen käyttäjien määrää ja tämän vuoksi lipputulot pienenivät myös vuonna 2021. Myös liikennetarjontaa on korona-ajan vuoksi jouduttu supistamaan.

Olennaiset tapahtumat toimialueella 2021

Alla olevassa taulukossa esitettyjä alueita koskevat kaava-asiat käsiteltiin vuoden 2021 aikana.

	Kaava	kem2	Lainvoimainen
1	Högberginhaaran jatke II, Maantiekylä	17 000	X
2	Rykmentinpuiston yritysalue	148 337	X
3	Sulan työpaikka-alue II	49 713	X
4	Aropolku, Hyrylä	1 650	X
5	Vanha Valtatie, Kellokoski	0	X

Lisäksi lainvoimaiseksi saatiin 1 650 k-m² asuinrakentamista ja 215 050 k-m² työpaikkarakentamista.

Palveluverkon, palvelukeskuksen sekä matkakeskuksen suunnittelutyöt sitoivat paljon työresursseja.

Tilapalveluiden investointihankkeista merkittävimmät olivat Monion (9,2 milj. eur), Martta Wendelin -päiväkodin rakentaminen (7,7 milj. eur) sekä Kirkonkylän koulun rakentamisen valmistelu ja aloittaminen (2,1 milj. eur). Nämä edellä mainitut kohteet ovat rakenteilla olevia, mutta vielä keskeneräisiä investointikohteita.

Hyrylän keskusta

Hyrylän keskusta on mittavan uudistamisen kohteena. Kerrostalorakentamista on tekeillä etenkin Rykmentinpuiston puolella. Hyrylän ns entisen keskustan puolella varaudutaan purkamaan

nykyinen vuodelta 1983 oleva ostoskeskus uuden tilalta. Hyrylän liike- ja palvelukeskuksen toteutus odottaa asemakaavan muutoksen etenemistä oltuaan kaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa vuoden 2021 aikana.

Focus-alue

Focus-alueen yleissuunnittelu käynnistyi ja laadittiin kaksi yleissuunnitelmaluonnosta. Yleissuunnittelu ottaa kantaa mm. Kehä IV:n liittymiin, korttelikokoihin ja kaupan ratkaisuun. Focus-alueella olevat lunastusprosessit ovat edelleen kesken.

Rykmentinpuisto

Rykmentinpuiston rakentaminen jatkui vuonna 2021. Painopisteet Rykmentinpuiston osalta olivat tonttien myynnissä, asemakaavoituksen edistämässä sekä kokonaisvaltaisen infran suunnittelun jatkamisessa.

Kaikki Rykmentinpuiston pientalotontit on luovutettu. Rivitalotontteja oli vuoden 2021 lopussa joitakin vielä jäljellä. Alueella järjestettiin Asuntomessut vuonna 2020.

Rykmentinpuiston alueelle kokonaisuudessaan on valmistunut yli 50 asuinrakennusta eri talotyypinä. Monitoimitalo Monio on rakenteilla, yhtenäiskoulun ja linja-autoaseman suunnittelu on aloitettu.

Rykmentinpuiston taideohjelman avulla on kerätty rahaa vuoden 2021 loppuun mennessä noin miljoona euroa.

Kesällä 2021 laaditun Pormestariohjelman 2021–2025 yksi strateginen tavoite on edistää Tuusulan elinvoimaa poistamalla kasvun esteitä ja sääntelyä kaavoista, maapoliittisesta ohjelmasta sekä rakennusjärjestyksestä. Ohjelman mukaan Tuusulasta tulee löytyä monipuolisia vaihtoehtoja asua ja elää. Myös edellisessä 2017–2021 pormestariohjelmassa oli kunnan strategisena linjauksena kirjattuna, että Tuusulan sopivan kaupunkimaiset keskustat ja maaseudun kylät ovat omaleimaisia, viihtyisiä ja vireitä.

Asuntotuotanto vuonna 2021

Vuonna 2021 Tuusulassa valmistui 557 asuntoa, joista valtaosa noin 520 asuntoa eteläiseen Tuusulaan. Valmistuneista asunnoista kerrostaloissa oli 366, pientaloja 128 ja rivitaloasuntoja 63. Valmistuneiden kerrostaloasuntojen keskimääräinen pinta-ala on noin 45 m² ja kerrostaloissa pienasunnot 1-2 huonetta + kt olivat enemmistönä. Pienasuntoja 1-2 h+kt oli 303 valmistuneista asunnoista. Omistusasuntoja valmistuneista asunnoista oli noin 140, asumisoikeusasuntoja noin 40 loppujen noin 370 ollessa erityyppisiä vuokra-asuntoja (valtion tukemia tai vapaarahoitteisia).

Arvioinnin johtopäätökset:

- Asuntomessuilla vaikuttaisivat olleen osaltaan positiivinen vaikutus Tuusulaan kohdistuneeseen kiinnostukseen ja muuttoliikkeeseen.
- Hyrylän liike- ja palvelukeskushanke vaikuttaisi etenevän.
- Uusien yritys- ja työpaikka-alueiden ansiosta Tuusulaan on saatu myös uusia toimijoita.

- Kohonneet rakentamisen ja energian kustannukset ja raaka-ainepula voivat aiheuttaa viivästyksiä ja lisäkustannuksia kaikkiin rakennushankkeisiin.
- pientalotonttien kovan kysynnän myötä kunnan luovuttamien pientalotonttien reservi etenkin eteläisessä Tuusulassa on pienentynyt huomattavasti
- keskustelu Rykmentinpuiston ja Hyrylän keskustan rakentamisen määrästä ja asuntomuodoista on virinnyt.
- pienasuntojen yksiöt ja kaksiot osuus asuntotuotannosta on vuosien 2020–2021 aikana painottunut.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Palveluverkkouudistus on sitonut ja sitoo jatkossakin kunnan asiantuntijoiden työresursseja. Tähän tarkastuslautakunta suosittelee mietittäväksi keinoja ammattitaitoisen työvoimaan saamiseksi ja pitämiseksi.
- Tarkastuslautakunta suosittelee töiden priorisointeja siltä varalta, ettei kaikkea suunniteltua ehditä tehdä aikataulutetusti.
- Asuinrakentaminen on keskittynyt tietyille alueille Tuusulassa. Lautakunta suosittelee, että pormestariohjelman mukaisesti koko Tuusula, niin kuntakeskukset kuin haja-asutusalueet pidetään tasapuolisemmin ja paremmin mukana suunnittelussa, kehityksessä ja kasvussa.
- Kunta varautuu pientalotonttien voimakkaampaan kaavoittamiseen vastaamaan kysyntään ja toisaalta arvioimaan Rykmentinpuiston suunnitelmien vastaavuutta muuttuneessa kysyntätilanteessa

11.2 Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilöt:

- yhdyskuntatekniikka, yhdyskuntatekniikan päällikkö Petri Juhola
- tilapalvelut, tilapalvelupäällikkö Mikko Simpanen

Teknisen lautakunnan tehtävänä on tuottaa kuntalaisille yhdyskuntatekniikan palveluja, huolehtia kunnan omasta toimitilarpeesta ja huolehtia terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä yhdessä kunnan muiden sidosryhmien kanssa. Lautakunnan tavoitteena on luoda ja ylläpitää kuntalaisia ja sen työntekijöitä varten turvallinen, terveellinen ja viihtyisä asuin-, työ-, liikenne- ja vapaa-ajan ympäristö sekä edistää ja ylläpitää kunnassa laadukkaita joukkoliikennepalveluja.

Valtuuston asettamana strategiana toimialalle (2018–2021) on ollut muun muassa ”Vireä Tuusula”, ja odotuksia on asetettu erityisesti kunnan kasvulle ja sen edellytysten luomiselle. Strategian mukaan Tuusulan on jatkossa rakennettava yhä voimakkaammin, jotta toivottu väestönkasvun taso toteutuisi. Uudistuotannon ja yritysalueiden toteutusta tulisi viedä eteenpäin määrätietoisesti ja mahdollisimman tehokkaasti. Tuusulan palveluverkon kehittäminen on ollut strategian keskiössä (”Hyvinvoiva Tuusula ja Vireä Tuusula”). Jokelan osalta on tavoitteena ollut tiivistää Jokelan keskustaa rataa tukeutuen ja vahvistaa taajaman vetovoimatekijöitä.

11.2.1 Yhdyskuntatekniikka

1 000 €	1) TALOUS-ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	TP 2021	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	TP 2020	Muutos-% 2020/2021
Toimintatuotot	756	0	756	705	93,3	93,3	51	745	-5,3
Toimintakulut	-11 157	920	-10 237	-9 733	87,2	95,1	-504	-9 536	2,1
Valmistus omaan käyttöön	100	0	100	429	429,0	429,0	-329	421	1,9
Toimintakate	-10 301	920	-9 381	-8 599	83,5	617,3	-782	-8 370	-1,4

Palvelualueeseen kuuluvat yksiköt

- Kunnallistekniikan suunnittelu
- Kunnallistekniikan rakentaminen
- Kunnossapito
- Viheralueet
- Liikenne

Olennaista

Kunnallistekniikan suunnittelun painopiste on ollut Hyrylässä, jossa myös palveluverkon uudistaminen on vaatinut merkittäviä panostuksia, erityisesti palvelukeskuksen ja matkakeskuksen suunnittelutehtävät.

Rakentamisen painopiste on Etelä-Tuusulassa. Pohjois-Tuusulassa Jokelassa, Päiväkummuntien saneeraus on erittäin onnistunut. Kellokoskella Vanhan valtatie saneeraus jatkuu.

Puistojen, ja viheralueiden määrän kasvu toteuttaa hyvin Tuusulassa on hyvä elää -strategiaa. Kunnossapidon määrän kasvu rakennusten, teiden ja viheralueiden osalta aiheuttaa kuitenkin paineita resurssien ja määrärahojen riittämättömyydestä, mikä tarkoittaa korjausvelan kasvua. Covid-19-epidemia vuonna 2021 vähensi joukkoliikenteen lipputuloja, ja siitä johtuen myös liikennetarjontaa.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Painopistealueiden toteutukset ovat edenneet hyvin Covid-19-pandemiasta, ja henkilöresurssien riittämättömästä määrästä huolimatta.
- Resurssien puute vaikuttaa väistämättä työhyvinvointiin ja motivaatioon.
- Uusien viheralueiden ja puistojen rakentaminen on edistynyt hyvin.
- Kunnossapidon kasvun määrä aiheuttaa huolta tulevaisuudessa.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Niukoilla resursseilla toimittaessa on selkiytettävä työrooleja, vastuunottoon ja johdonmukaiseen johtamiseen koko johtamisketjussa, ja töiden laaja-alaiseen priorisointiin, ja valvontaan.
- Omien rekrytointien jatkamista resurssipulan paikkaamiseksi, ja konsulttien käytön vähentämiseksi.

Lähteet:

Tuusulan talousarvio 2021

Tuusulan tilinpäätös 2021

11.2.2 Tilapalvelut 2021

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	TP 2021	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	TP 2020	Muutos- % 2020/2021
Toimintatuotot	23 753	0	23 753	23 458	98,8	98,8	-295	23 534	-0,3
Toimintakulut	-13 769	-447	-14 216	-14 825	107,7	104,3	-609	-12 777	16,0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	111			111	0	
Toimintakate	9 984	-447	9 537	8 744	87,6	203,0	-793	10 757	15,7

Yleistä

Tilapalvelun vastuualueeseen kuuluu kunnan toimitilojen vuokraus, vastata teknisestä isännöinnistä ja siivouksesta, talonrakennusinvestointien ja vuosikorjausten toteutuksesta, sekä vastata kunnan kiinteistöomaisuuden arvon säilymisestä ja kehittämisestä. Työntekijöitä Tilapalveluissa on n.72 henkilöä.

Olennaista

Kustannuksiltaan merkittävin hankekokonaisuus koko kunnassa on palveluverkon rakentaminen. Palveluverkon rakentaminen on sitonut rakennuttamisen palveluyksikön resursseja paljon. Palveluverkon 2018–2025 suunnitelman toteutuksen pääpaino tulee jatkossa siirtymään suunnittelusta toteutukseen, ja tuo merkittäviä resurssihaasteita tilapalveluille. Tilapalvelut tulee käyttämään ulkopuolisia asiantuntijoita toteutuksen läpiviemiseen. Rakennustarvikkeiden hintojen nousun takia, suunnittelusta toteutukseen menevien uusien tarjouspyyntöjen lähettämistä on siirretty toistaiseksi, myöhempään ajankohtaan.

Vuonna 2021 merkittävimmät investointihankkeet olivat Monion-hanke ja Martta Wendelin päiväkodin rakentaminen, sekä Kirkonkylän koulu, jonka rakentaminen on päässyt vauhtiin. Monion-hanke on edennyt vuonna 2021 suunnitellussa aikataulussa, määritellyssä laadussa ja

annetussa budjetissa). Martta Wendelin päiväkodin rakentaminen kohtasi haasteita johtuen resurssipulasta. Akuutti henkilöstövaje toi paineita rakentamisen aikatauluun ja ennen kaikkea budjettiin. Kirkonkylän rakentamisen valmistelu eteni vuonna 2021 väistötilojen siirrolla Tuuskodon pihaan.

TOTEUTUNEET YLI 0,3 MILJ. EURON RAKENNUSINVESTOINNIT

Etelä-Tuusulan Monion lukio- ja kulttuurin monitoimirakennus 9,2 milj. euroa (MTA 2021 10,0 milj. euroa) - Monion rakentaminen jatkuu

Martta Wendelinin päiväkotikiinteistö 7,7 milj. euroa (MTA 2021 9,0 milj. euroa) - Vuonna 2020 aloitetut rakennustyöt jatkuvat

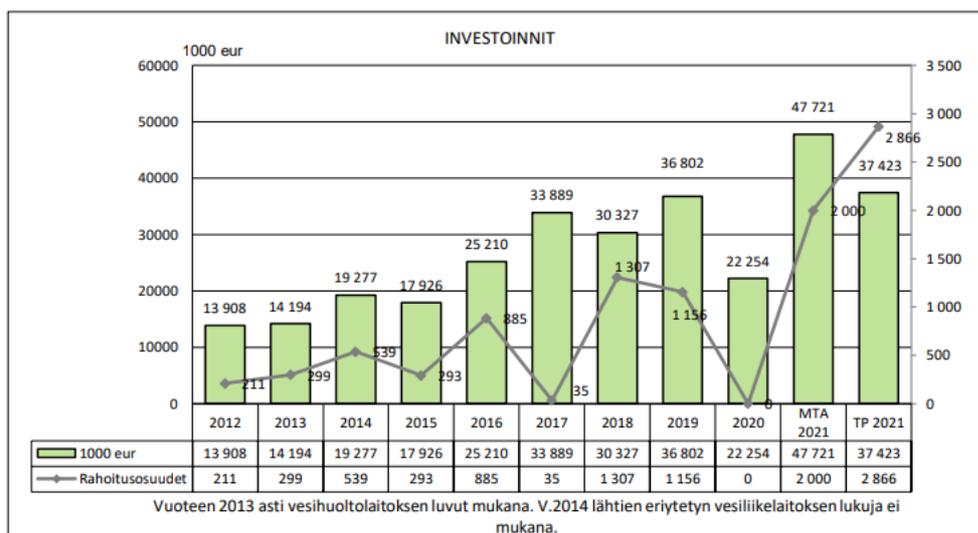
Kirkonkylän koulu ja päiväkotikiinteistö 2,1 milj. euroa (MTA 2021 2,5 M€)

Kirkonkylän koulun muutostyö 0,6 milj. euroa (TA2021 0,6 M€) - Rakennustyöt valmistuivat

Riihikallion yläkoulun rakentaminen 0,7 milj. euroa (TA2021 1,2 M€) - Rakentamisen valmistelu

Kirjaston Kellokosken toimipiste 0,4 milj. euroa (TA 2021 0,6 milj. euroa) - Rakennustyöt valmistuivat

Talonrakennuksen ja Yhdyskuntatekniikan toteutuneet investoinnit olivat n. 32,4 milj. euroa.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Rakentamisen ja yhdyskuntatekniikan investointien suuri kasvu, on aiheuttanut haasteita varsinkin resurssipuolella.
- Palveluverkon kehittäminen on edistynyt hyvin uhkakuvista huolimatta.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Ammattitaitoisen ylläpitohenkilöstön hyvään johtamiseen ja töiden organisointiin ja suunnitelmallisuuteen kannattaa kiinnittää huomiota. Laadun valvontaan on näissä tapauksissa kiinnitettävä erityisen suurta huomiota.
- Resurssivajeen paikkaamiseen on aktiivisesti kiinnitettävä huomiota.
- Ulkopuolisten asiantuntijoiden / konsulttien käyttöä kannattaa käyttää harkiten, ja erityisesti uusien rakennusaikaisten töiden laadunvalvontaan ja kustannusseurantaan, täytyy kiinnittää huomiota

12. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta

Vastuuhenkilöt:

- kehittämispäällikkö Heidi Hagman
- osallisuus- ja hyvinvointikoordinaattori Marjo-Kaisa Konttinen
- yhteisömanageri Katja Repo.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta vastaa hallintosäännön mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjauksesta kunnassa. Tärkeimpiin tehtäviin lukeutuvat asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä niihin vaikuttavien tekijöiden seuranta väestöryhmittäin, kuntalaisten hyvinvoinnista raportointi valtuustolle vuosittain, hyvinvointikertomuksen laadinta valtuustokausittain sekä päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttaminen. Tämän lisäksi lautakunta vastaa hyvinvoinnin ja terveyden suunnitelmasta sekä ohjaa, kehittää ja ohjeistaa kunnan päätöksentekoa ja kuntavaikuttamista. Vastuullisten nimeäminen ja yhteistyö muiden kunnassa toimivien tahojen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen saralla kuuluvat myös lautakunnan tehtäviin.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja kehittämistä ohjaavat Tuusulan kuntastrategia, valtuustokaudelle asetetut tavoitteet ja Tuusulan kunnan hyvinvointisuunnitelma sekä alueellinen hyvinvointisuunnitelma. Lautakunta kokoontui kymmenen kertaa vuonna 2021.

12.1 Koronapandemian vaikutukset

Koronapandemian ja siihen liittyvien rajoitustoimien vaikutukset näkyvät väestön mielialassa, aikuisväestössä esimerkiksi toiveikkuuden vähenemisenä tulevaisuuden suhteen sekä lisääntyneenä stressinä. Tuusulalaisista lapsista ja nuorista noin neljännes kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Ahdistuneisuuden ja yksinäisyyden tuntemukset ovat lisääntyneet kaikissa mitatuissa ikäluokissa. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan on havaittu lisääntyneen koronapandemian aikana. Lasten ja nuorten kokema fyysinen väkivalta ja seksuaalinen ahdistelu on kyselyiden mukaan lisääntynyt merkittävästi viime vuoden aikana, kuitenkin poliisin tietoon tulleissa rikoksissa on havaittavissa laskua vuonna 2021 verrattuna edellisiin mittausvuosiin. Sekä internetin käyttö että ylipaino ovat lisääntyneet tuusulalaisten nuorten keskuudessa viimeisen vuoden aikana. Keski-Uudellamaalla koronapandemian negatiiviset vaikutukset yksilön taloudelliseen tilanteeseen ovat hieman suuremmat kuin koko maassa.

Vuonna 2021 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päätti kohdentaa jakamansa järjestöavustukset erityisesti koronapandemiasta johtuvan syrjäytymisen ehkäisyyn, syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osallisuuden edistämiseen, yhteisöllisyyteen ja eri ikäisten kohtaamiseen sekä heikommassa asemassa olevien hyvinvoinnin edistämiseen.

12.2 Henkilöstö

Resurssien riittävyys koetaan haasteellisena suhteessa tavoitteisiin osallisuus- ja hyte-työssä. Lisäresursseja vaatii myös uusien toimintatapojen edellyttämä tuki muulle organisaatiolle, samoin kuin ikäihmisten hyte-palveluiden koordinointi ja toteutus.

Vuoden aikana teetettiin kaksi työhyvinvointikyselyä, joiden molempien tulokset viittaavat henkilöstön uupumiseen. Koska henkilöstön vaihtuvuus on kasvussa, joka nähdään merkittävänä riskitekijänä, olisi syytä panostaa työhyvinvointiin entistä enemmän.

12.3 Strategian toteuttaminen

Tuusulan hyvinvointikertomuksessa 2021 keskityttiin koronapandemian vaikutuksiin sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Nämä ovat asioita, jotka vaativat erityishuomiota valtakunnanlaajuisesti vielä vuosia. Etenkin lasten ja nuorten henkisen hyvinvoinnin ylläpito on ensiarvoisen tärkeää. Tuusulalainen hyvinvoinnin edistäjä on hyvä konsepti ja mainio tapa tuoda hyvinvointia esille kunnassa.

Strategiaa on toteutettu vuoden aikana rajallisten resurssien puitteissa:

- Tuusula on mukana Keusote-kuntien allianssimallin toteuttamisessa; projekti on päässyt alkuun ja palveluiden kehittämiseksi on luotu asukaspolut.
- Talkooprosesseja on kehitetty ja päivitetty, mutta markkinointia ja viestintää tulee tältä osin vielä parantaa.
- Osallistuvaa budjetointia markkinoidaan tehokkaasti, mutta toteutuksessa olisi parantamisen varaa; läheskään kaikki äänestyksessä eniten ääniä saaneet projektit eivät toteudu.
- Dialogisuuden lisäämisessä on edetty vuoden aikana hyödyntämällä Erätauko-dialogeja sekä luottamushenkilöiden että kunnan henkilöstön keskuudessa.

Resurssipula ja koronapandemian vaikutukset näkyvät myös talouden mittareissa. Negatiivisten vaikutusten minimoiseksi resursseja on uudelleenpriorisoitu ja -kohdennettu tarkoituksenmukaisuusperiaatteella.

Arvioinnin johtopäätökset:

Henkilöstön saatavuus ja toisaalta vaihtuvuus on osoittautunut huomattavaksi työhyvinvointia rappeuttavaksi ja resursointia vaikeuttavaksi tekijäksi koronapandemian jatkuessa. Osaavan henkilöstön puute heijastelee suoraan myös lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Henkilöstön työhyvinvointiin ja näin vaihtuvuuden ennaltaehkäisyyn on syytä panostaa entistä enemmän.
- Lasten ja nuorten henkinen hyvinvointi on kyselyiden mukaan vaakalaudalla ja vaatii lisäresursointia.
- Edeltäjänsä tavoin tarkastuslautakunta suosittelee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalle oman vuosittaisen toimintakertomuksen laatimista. Tämä voisi osaltaan selkeyttää paitsi lautakunnan työtä, myös lisätä avoimuutta kuntalaisten suuntaan.

13. Palveluverkkouudistus

Tuusulan kunnan nykyinen palveluverkko on vanhentunut teknisesti, toiminnallisesti ja suhteessa kunnan väestörakenteeseen. Vanhentuneen kouluverkon uudistaminen on järkevää palvelun laadun, koulujen sisältämien riskirakenteiden ja talouden kannalta (Tilakonsultit Oy 7.2.2018). Kouluverkko on vanhentunut vain osittain.

Palveluverkkouudistuksen suurimpia taustatekijöitä ovatkin vanhan rakennuskannan kuluminen, koulujen ja varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman toteuttaminen, kunnan vetovoiman vahvistaminen, ja korjausvelan hillitseminen sekä sisäilmaongelmien poistaminen. Palveluverkkouudistuksesta odotetaan tuntuja säästöjä mm. energiatehokkuuden ja tilojen käyttöasteen parantamisella ja ylläpitokustannusten vähenemisellä. Tarkastuslautakunta suosittelee maltillista tarkastelua ja suhtautumista säästöpotentiaaliin siitä syystä, että neliöt per oppilas/lapsi eivät varsinaisesti vähene, vaan ainoastaan joltain osin paikka tai rakennus vaihtuu.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko hyväksyttiin Tuusulan kunnanvaltuustossa 7.5.2018. Tuusulan kunnan palveluverkkoluonnosta käsiteltiin kasvatus- ja sivistyslautakunnassa 22.5.2018, kunnanhallituksessa 28.5.2018 ja kunnanvaltuustossa 4.6.2018.

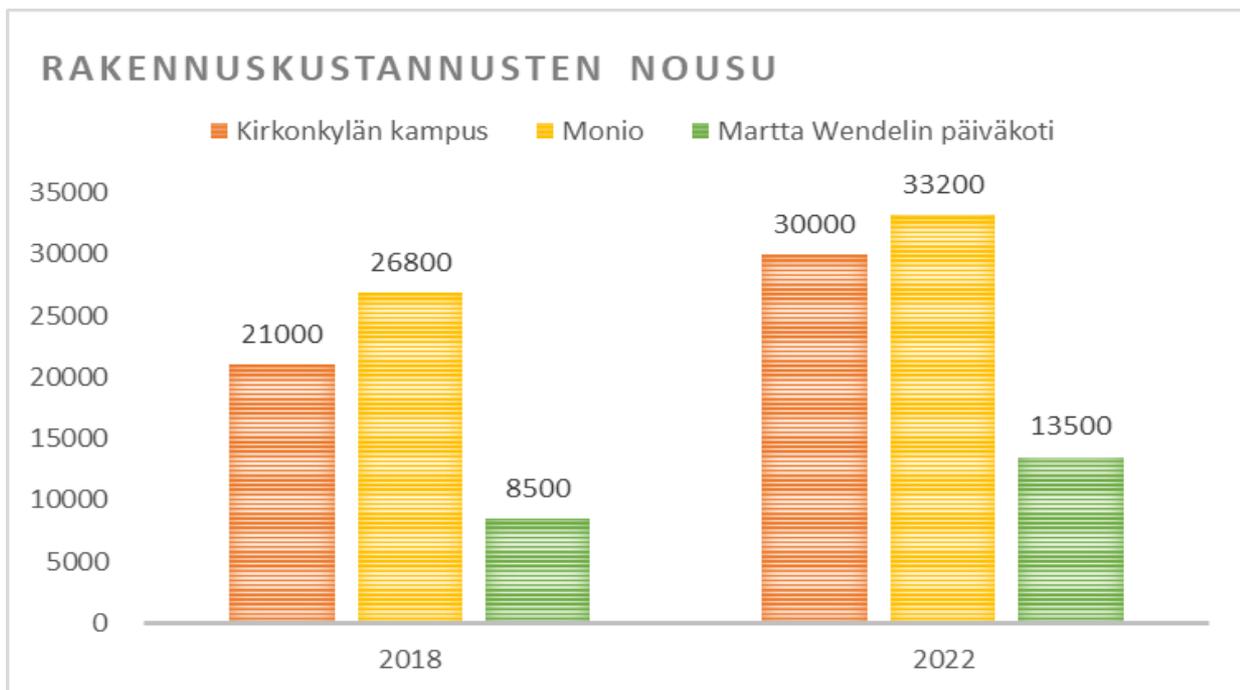
Tässä asiayhteydessä palveluverkkouudistusta käsitellään vain uudisrakennusten osalta.

Alkuperäinen aikataulu	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kirkonkylän kampus								
Monio								
Päiväkoti Martta Wendelin								
Riihikallion kampus								
Rykmentinpuiston monitoimitalo								
Lahelan monitoimitalo								

Vaiheet:	Palveluverkkouudistuksen keskeisten rakennushankkeiden aikataulu on viivästynyt lähes kaikilta osin, Päiväkoti Martta Wendeliniä lukuunottamatta.
suunnittelu	
rakennus	
valmis	

Päivitetty aikataulu	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kirkonkylän kampus								
Monio								
Päiväkoti Martta Wendelin								
Riihikallion kampus								
Rykmentinpuiston monitoimitalo								
Lahelan monitoimitalo								

Rakennuskustannusten on odotettu nousevan materiaalien saatavuusongelmien ja kohonneiden rakennustarvikkeiden hintojen vuoksi. Yhteensä tähänastinen budjetinylitys keskeisissä rakennushankkeissa on noussut 20,4 miljoonaan euroon.

Aikataulu- ja budjettiongelmien lisäksi ongelmia on ilmennyt myös asianmukaisten väistötilojen saatavuudessa. Kirkonkylän koulun oppilaat jouduttiin siirtämään väliaikaistiloihin, osa muihin kouluihin ja toiset parakkeihin, laajalle levinneiden sisäilmaongelmien vuoksi.

14. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

14.1 Palvelualue

Vastuuhenkilö: ympäristökeskuksen johtaja Leena Sjöblom

14.2 Toiminta-ajatus ja tehtävät

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huolehtii yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien sekä Järvenpään ja Keravan kaupunkien ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon tehtävistä, sekä muista sille hallinto- ja toimintasäännöillä osoitetuista tehtävistä. Sopimuksen piirissä olevat palvelut tuotetaan laadukkaina ja taloudellisina sekä sisällöltään mahdollisimman tasapuolisesti.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen palvelualueeseen kuuluvat seuraavat palveluyksiköt: hallinto, ympäristövalvonta, ympäristönsuojelu, terveysvalvonta, eläinlääkintähuolto.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tavoittelee seudullisesti terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä, sekä monipuolista ja ekologisesti kestävää luonnonympäristöä. Päämäärään päästäkseen ympäristökeskus tuottaa laadukkaita viranomaispalveluita sekä toimii ympäristöasioissa aktiivisena yhteistyökumppanina Keski-Uudenmaan kuntien ja seutukunnan muiden toimijoiden kanssa.

14.3 Olennaiset tapahtumat palvelualueella

Ympäristölautakunta kokoontui vuonna 2021 kaksitoista kertaa. Lokakuun ja marraskuun kokouksia lukuun ottamatta kokoukset järjestettiin etäkokouksina. Lautakunnassa käsiteltiin noin 90 päätösasiaa, joista suurin osa oli ympäristövalvonnan ja ympäristöterveyden hallinnonalalta.

Vuonna 2021 ympäristökeskuksessa työskenneltiin paljon etätöissä niissä tehtävissä, joissa se on mahdollista. Tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttivat myös henkilövaihdokset. Esimerkiksi ympäristökeskuksen johtaja Leena Sjöblom tuli mukaan kesken strategiakauden, joten ei ole päässyt vaikuttamaan nykyisten strategioiden asettamiseen.

Ympäristövalvonnan lean-työskentelyn pilottihankkeessa pyritään parantamaan yksikön lupaprosessien virtaustehokkuutta. Lean-työskentely laajennettiin vuonna 2021 myös osaksi ympäristövalvonnan valvontatoimintaa. Henkilövaihdokset hidastivat myös lupaprosessien kehittämistä, mutta silti käsittelyaikatavoite saavutettiin.

Ympäristökeskuksen johtajan mukaan ympäristövalvonnassa on ollut vaikeuksia saada ympäristölupia myönnettyä kohtuullisessa ajassa. Siihen on panostettu sekä työtapoja kehittämällä (lupien esikäsittely ja luvan hakijoiden tehostettu ohjeistus) että resursseja lisäämällä. Työ on tuottanut tulosta, mutta tuottavuus ei sinänsä ehkä ole parantunut, sillä resursseja käytetään nykyään työhön enemmän.

Pandemia-ajan haasteista huolimatta tavoitteet tarkastusten, lupavalmistelun ja muun toiminnan osalta pääsääntöisesti saavutettiin.

14.4 Strategian toteuttaminen

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta hyväksyi kesäkuussa 2019 ympäristökeskuksen strategisen tavoiteohjelman suunnitelmakaudelle 2020–2023.

Ohjelma tukeutuu ympäristökeskuksen sopijakuntien kaupunki- ja kuntastrategioihin. Sen keskeisiä päämääriä ovat:

- hyvä ympäristön tila; ja
- hyvä palveluiden laatu.

Molempien päämäärien alle on asetettu yhteensä kahdeksan suunnittelukauden tavoitetta, joita ympäristölautakunnan päätöksen mukaan voidaan vuosien 2020–2023 palvelusuunnitelmia laadittaessa täydentää niitä tukevilla ja ajankohtaisilla muilla vuositavoitteilla, jotka eivät kuitenkaan vaaranna tavoiteohjelman toteutumista.

Suunnitelmakauden 2020–2023 tavoitteita ovat:

- ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnan vaikuttavuuden lisääminen kasvattamalla valvontaohjelman toteutumisaste 70 %:sta 90 %:iin
- säilyttää riskiperusteisen elintarvikevalvonnan kattavuus 100 %:ssa ja kasvattaa terveydensuojelulain mukaisen valvonnan kattavuus 80 %:sta 90 %:iin

Tuusulan kuntastrategiassa on ympäristökeskukselle suunnattu yksi vuositavoite ja sillä yksi toimenpide:

- Kehittää Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen organisaatiota ja toimintaa
- Yhdistää eläinlääkäripraktiikat ja perustaa toimipisteen Hyrylään

Strategisen tavoiteohjelman toteutumista arvioidaan vuosittain ympäristökeskuksen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä. Ympäristökeskus on seudullinen yksikkö, joka laatii oman strategiansa kaikkien sopijakuntien strategioiden pohjalta ja strategiakausi kulkee kuntien strategioiden kanssa eri tahtiin. Strateginen tavoiteohjelmamme pyrkii perustumaan soveltuvin osin kaikkien sopijakuntien strategiapohjaan, mutta yksittäiset vuositavoitteet perustuvat ympäristökeskuksen strategiaan.

14.5 Talouden toteutuminen

Ympäristökeskuksen palveluyksiköt keräsivät maksutuottoja, kuten lupa- ja tarkastusmaksuja hiukan budjetoitua enemmän. Menot olivat hiukan suunniteltua pienemmät.

1000 €	Talousarvio	TA muutos	TA + muutokset	TP 2021	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA poikkeama	TP 2020	Muutos-% 2020/2021
Toimintatuotot	4207	0	4207	4081	97,0	97,0	125	3978	2,6
Toimintakulut	-4207	0	-4207	-4081	97,0	97,0	-125	-3978	2,6
Toimintakate	0	0	0	0			0		

Ympäristökeskus on saanut avustuksia vesistökuunnostuksiin Tuusulanjärvelle ja sen valuma-alueelle. Uudenmaan ELY-keskukselta saatiin Tuusulanjärven kunnostushankkeelle vesienhoitoavustusta lähes 120 000 € vuosille 2021–2022. Mäntsälän Kilpi- ja Isojärville haettiin vesienhoitoavustusta yhdessä Mäntsälän kunnan kanssa.

Eläinlääkinnän palveluyksikössä jatketaan yhteistyössä tilapalveluiden ja muiden sopijakuntien kanssa tilojen kartoitusta eläinlääkinnän yhteisvastaanotolle, jonne siirrytään loppuvuodesta 2022. Järvenpään Kyrölässä sijaitseva vastaanotto siirtyi loppuvuodesta 2021 väistötiloihin Mannilantielle siihen asti, kun yhteisvastaanotto perustetaan.

Ympäristökeskus kehitti asukasviestintää. Ympäristökeskuksen uudessa viestintätiimissä on edustus kaikista muista palveluyksiköistä, paitsi eläinlääkintähuollosta ja se kokoontuu säännöllisesti. Ympäristökeskus lähetti vuoden aikana 23 mediatiedotetta. Facebook-seuraajien määrä on kasvanut lähes kuudestasadasta seuraajasta lähes kahdeksaansataan seuraajaan. Kesäkuussa ympäristökeskus järjesti asiantuntijoilleen Facebook-päivittäjäkoulutuksen Viestintä-Pirittan kanssa. Päivityksiä tehdään kaikissa yksiköissä.

14.6 Olennaiset määrärahan ylitykset/alitukset

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen palvelualueen toimintakate on ennen sopijakuntien yhteistoimintakorvausten palautuksia 266 320 euroa positiivinen. Ympäristökeskuksella ei siten ole sitovuustason (so. palvelualueen toimintakate) määrärahaylityksiä.

14.7 Ympäristökeskuksen henkilökunta

Pandemian vaikutus. Toinen koronavuosi 2021 päättyi ympäristökeskuksessa laajaan etätyösuositukseen. Ainoastaan eläinlääkärin vastaanotot toimivat lähes normaalisti, tosin turvatoimia toteuttaen. Kesän 2021 jälkeen tilanne näytti jo lupaavalta, oli ehditty aloittaa varovaisen paluun kotikonttoreilta hybridityöhön, mutta koronaepidemian viides aalto palautti kaikki takaisin etätöihin.

Sijais- ja varahenkilöstöjärjestelyt. Toimialueella ei ole aiemmin kiinnitetty riittävästi huomiota kriittisten toimintojen varahenkilöjärjestelmiin. Riskin on kuitenkin tunnistettu ja pyritty kehittämään tilannetta mahdollisuuksien mukaan.

Haasteita on ollut myös sijaisjärjestelyssä, jotka suuresta työntekijämäärästämme huolimatta ovat ohuet ja riskialttiit. Erityisen riskialtis on eläinlääkintähuollon yksikkö, sillä eläinlääkäripalveluja tulee tarjota ympäri vuoden ja vuorokauden (24/7) ja erityisesti ulkopuolisten päivystäjien hankkiminen on erittäin työlästä, sillä eläinlääkäreitä on tarjolla vähän ja heillä on mahdollisuus pitkälti valikoida missä työskentelevät ja milloin.

Henkilöstön hyvinvointi. Sairauspoissaolojen päiviä on vähentynyt verrattuna vuoteen 2020. Sairauspoissaoloja on ollut paljon erityisesti ympäristökeskuksen hallinnossa ja eläinlääkintähuollossa. Suurin osa sairauspoissaoloista on työterveyslääkärin määräämiä 8–29 päivän mittaisia poissaoloja.

Henkilöstön kehitykseen ja koulutusmahdollisuuksiin panostetaan, henkilöstöllä on mahdollisuus vaikuttaa työnkuvaansa ja esimerkiksi työkiertoa tehdään jonkun verran. Kaikilla työntekijöillä on olemassa tulostoimenkuva, jota voidaan muokata esimerkiksi kehityskeskustelussa yhdessä

keskustellen. Henkilöstöllä on mahdollisuus vaikuttaa työnsä sisältöön ja esimerkiksi etätyömahdollisuudet ovat hyvät.

Arvioinnin johtopäätökset:

- Ympäristökeskus kehitti asukasviestintää.
- Pandemia-ajan olosuhteista huolimatta tavoitteet tarkastusten, lupavalmistelun ja muun toiminnan osalta pääsääntöisesti saavutettiin.
- Useisiin prosesseihin ja päätöksentekoon toimintavuonna 2021 ovat vaikuttaneet henkilöstömuutokset.
- Ympäristökeskuksen työskentely vuonna 2021 toteutui osittain etätyönä.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Pandemialla on ollut iso negatiivinen vaikutus kaikkien kuntien henkilöstöön. Vaikka Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on ihan omat tavoitteet, silti kannattaa panostaa henkilöstön hyvinvointiin.
- Miettiä keinoja asukkaiden osallistumisen nostamiseen yhteisiin ympäristöasioihin seuraavana toimintavuonna.
- Miettiä palveluiden vaikuttavuuden mittaamista jatkossa.
- Panostaa varahenkilöstö- ja sijaishenkilöstöjärjestelmän kehitykseen.

15. Tuusulan vesihuoltoliikelaitos

15.1 Yleistä

Tuusulan vesihuoltoliikelaitos (Tuusulan vesi) toimii Tuusulan kunnanhallituksen alaisena liikelaitoksena. Vesihuoltoliikelaitos sisältää kolme palveluyksikköä: vesilaitoksen, viemärlaitoksen ja huleveden. Vesihuoltolaitoksella on sopimus 8 680 kiinteistön kanssa veden toimittamisessa. Noin 39 700 Tuusulan asukasta saa vetensä Tuusulan vesilaitokselta. Vuonna 2021 uusia asiakkaita Tuusulan vedelle tuli 190.

Tuusulan Vesi hankkii sopimuksen mukaisesti Keski-Uudenmaan vesi kuntayhtymältä. Jätevedet Tuusulan Vesi viemäriä ja johtaa Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymän verkostoon. Tuusulan kunta on osaomistaja molemmissa yhtymissä. Tuusulan Vesi johtaa hulevedet (sadevedet ja perustusten kuivatusvedet) hallitusti vesistöihin. Tuusulan Vesi johtaa hulevedet (sadevedet ja perustusten kuivatusvedet) hallitusti vesistöihin.

Henkilöstömäärän kasvu on pysynyt maltillisena. Vuonna 2021 henkilöstömäärä kasvanut 1 kpl, ollen vuoden 2021 lopussa yht. 17.

Tuusulan Vedelle asetettu tuottovaatimus on 6,5 % peruspääomasta. Tuusulan Vesi toteutti tämän tavoitteen tulouttaen Tuusulan kunnalle 487 500 €.

Vesijohtoja saneerattiin 4,2 km vuonna 2021. Vesijohtovuotoja laitoksen runkojohdoissa oli vuoden aikana 12 kappaletta ja kiinteistöjen tonttijohdoissa 8 kappaletta. Vesijohtovuodon syitä olivat mm. vanhojen valurautaputkien pistesyöpymä/korroosio sekä katkeaminen ja urakoitsijan kaivinkoneen tekemät vahingot. Jätevedenylivuotoja tapahtui jätevesipumppaamoiden kautta rankkasateiden yhteydessä 3 kertaa. Tällöin ylivuotavasta jätevesimäärästä oli sadevettä noin 90 %.

15.2 Riskit toiminnassa

Riskeinä toiminnassa mm. yksittäisten työtehtävien osaaminen on vain yhden työntekijän takana. Myös henkilökunnan vähyyks pitkittyneessä kriisitilanteissa on riski esimerkiksi sairausepidemian yhteydessä taikka talousveden saastumisen yhteydessä. Tällaisessa tapauksessa riskinä on myös vedenjakeluun tarvittavan kaluston, säiliöiden, astioiden ja riittävän talousvesimäärän toimittamiseen liittyvät asiat. Näihin toiminnallisiin riskeihin on varauduttu mm. naapurilaitoksien kanssa yhteisesti sovitulla käytännöllä, joita ovat mm. henkilöstön ja laitteiden sekä kaluston lainaaminen erityistilanteissa. Lisäksi apua voidaan saada kriisitilanteissa myös puolustusvoimilta ja Punaiselta Ristiltä. Vahinkoriskeinä ovat mm. rankkasateiden tai viemärien sortumisien aiheuttamat viemäritulvat, joista saattaa aiheutua ympäristöhaittoja.

Vuoden 2021 toteuma

1 000 €	TA 2021	TA muutos	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA tot %	TA Poikkeama	TP 2020	Muutos -% 2020-2021
Toimintatulot	7 348		7 348	7 574	103,07 %	226	7 397	2,39
Valmistus omaan käyttöön	54		54	87	161,14 %	33	64	35,03
Toimintamenot	-4 318		-4 318	-4 242	98,25 %	76	-4 182	1,43
Toimintakate, *S	3 084		3 084	3 419	110,85 %	335	3 279	4,26

Tuusulan Veden toimintatuotot olivat 7 573 886 €. Talousarvioon nähden tuotot ylittyivät 3,07 % (225 886 €). Syynä ylitykseen oli ennakoitua suurempi rakentamisen lisääntyminen.

Toimintamenot olivat 4 241 802€. Talousarvioon nähden menot alittuivat 1,98 %a syynä alitukseen on lähinnä töiden ja koulutusten lykkääntyminen koronarajoitusten vuoksi.

Toimintakate oli 3 419 097€. Toimintakate ylittyi 10,85 % (334 646€) muutettua talousarviota suurempana johtuen lähinnä tuottojen lisääntymistä. Menoissa säästöjen syynä oli lähinnä töiden ja koulutusten lykkäytyminen koronarajoitusten vuoksi.

TUNNUSLUVUT

Selite	TP 2018	TP2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
laskutettu vesi m³	1 892 565	1 926 686	1 880 331	1 989 195	1 846 006
€/m ³	1,35	1,38	1,51		1,49
käyttömaksu	1,36	1,36	1,36	1,36	1,36
vesijohtoverkoston pituus km	364	368	372	400	380
mittaamaton vesi %	14 %	12 %	21 %	14 %	14 %
laskutettu jätevesi m³	1 937 308	1 946 717	1 914 316	1 945 000	1 880 651
€/m ³	1,45	1,60	1,71		1,79
käyttömaksu	1,80	1,80	1,80	1,80	1,80
jätevesiverkoston pituus km	372	376	381	396	378
sadevesiverkoston pituus	150	156	161	146	165
vuotovesi %	30 %	40 %	45 %	39 %	41 %
Saneeraus					
vesijohto m	0	5020	1500	500	4185
jätevesiviemäri m	0	640	0	3000	1085
hulevesiviemäri m					870
jätevesipumppaamo-/kaivo kpl	0/0	1/40	3/10	2 /50	0/11
Henkilöstömäärä:	16	16	16	17	17

Tuusulan Veden taksoihin ei tullut muutoksia vuoden 2021 aikana. Yleistä vesihuollon hintatasoa voidaan vertailla ns. vesihuoltomaksujen laskennallisella vertailuhinnalla, johon sisältyy käyttö- perus- ja liittymismaksut (lähde: VVY Venla, tunnuslukujärjestelmä). Tuusulan Veden vertailuhinta helmikuussa 2021 oli 5,08 €/m³ , joka oli noin 16 % valtakunnallista keskiarvoa 5,89 €/m³ pienempi (vaihteluväli 3,55 – 9,90 €/m³ , OK-talo).

16. Konserniyhteisöt – osakkuusyhtiöt ja kuntayhtymät

16.1 Yleistä

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan (emoyhteisö) sekä yhden tai useamman oikeudellisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä.

Tuusulan kuntakonserniin kuuluu 11 tytäryhtiötä, 9 kuntayhtymää ja yksi osakkuusyhtiö.

Lisäksi Tuusulalla on merkittäviä omistuksia kahdessa kuntaomisteisessa yhtiössä; Kiertokapula Oy (9,9 %) ja Kiljavan Sairaala Oy (18 %)

Tuusulan kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt ja yhteisöt sekä kunnan omistusosuus 31.12.2021, suluissa omistusosuus 31.12.2020:

16.2 Tytäryhtiöt

Tytäryhtiöt	31.12.2021	31.12.2020
Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy	100	(100)
Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus	100	(100)
Kiinteistö Oy Riihikallion Päiväkotikeskus	100	(100)
Tuusulan Kansanopiston Oy	91	(91)
Kellokosken Jäähalli Oy	74	(74)
Kiinteistö Oy Tuusulan Vanha Kunnantalo	67	(67)
Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo	100	(62)
Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan Paloasema	60	(60)
Tuusulan Tenniskeskus Oy	53	(53)
Tuusulan Jäähalli Oy	100	(51)
Tuusulan Tekonurmi Oy	51	(51)

16.3 Kuntayhtymät

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	31,2
Keski-Uudenmaan vesi kuntayhtymä	24,6
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä	19,8
Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä	17,0
Eteva kuntayhtymä	3,5
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	3,2
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	3,0
Uudenmaan liitto kuntayhtymä	2,7
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä	2,3

16.4 Osakkuusyhtiöt

Uudenmaan Työterveys Oy 2	2,3
---------------------------	-----

16.5 Konsernin toiminnan ohjaus

Tuusulan valtuusto hyväksyi Tuusulan konserniohjeen 13.11.2017 § 193.

Konserniyhtiöille on asetettu vuosittaiset toiminnalliset tavoitteet. Kaikki tytäryhtiöt raportoivat lisäksi seuraavat tunnusluvut tilinpäätöksensä yhteydessä konserniraportointia varten:

- Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut % — Nettotulos %
- Omavaraisuusaste%
- Suhteellinen velkaantuneisuus %
- Lainamäärä/asukas

Lisäksi tytäryhteisöt raportoivat riskeistä annetun erillisoikeuden mukaisesti.

Konserniohjaus on määritelty konserniohjeessa ja hallintosäännössä. Konserniohjeen mukaisesti konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konsernijaosto, pormestari, kansliapäällikkö ja talousjohtaja. Konsernijohto voi antaa ohjeita eri yhteisöjen hallintoelimiin valituille (selvennys, kuntaa edustaville) henkilöille. Kansliapäällikkö tai talousjohtaja käyttävät puhevaltaa kunnanhallituksen puolesta ja arvioivat omistajapolitiikan ja konsernin tavoitteiden toteutumista sekä konsernirakenteen kehittämistarpeita.

Tytäryhteisöjä johtaa sen hallitus tai muu sitä vastaava elin, johon kunnan konsernijaosto nimeää jäsenet yhtiökokousedustajansa kautta. Lisäksi kansliapäälliköllä tai talousjohtajalla tai muulla kunnanhallituksen erikseen nimeämällä edustajalla on aina läsnäolo- ja puheoikeus yhtiön hallituksen kokouksissa.

16.6 Olennaiset konsernia koskevat tytäryhtiöiden tapahtumat

Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy

Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy on kiinteistöstrategiassaan sitoutunut tuottamaan turvallisia, laadukkaita ja kohtuuhintaisia koteja erilaisiin asumisen tarpeisiin.

Vuokraustoimintaa on hoidettu yhtiössä hyvin. Hakemusjono on yli 200 hakemuksen tasolla. Käyttöaste on korkea ja vapaita asuntoja ei ole tarjota kaikille halukkaille. Hyrylän ja Kellokosken alueella kysyntä on tarjontaa kovempi. Jokelan alueen kysyntä on matalalla tasolla ja sen markkinatilanne on stabiili.

Yhtiö on aloittanut selvityksen toteuttaa erityisryhmäasumista nykyistä laajemmin yhteistyössä Tuusulan kunnan sekä Keusoten kanssa. Puustellinmetsään asuntomessualueen läheisyyteen on aloitettu Tuusulan Kotipihaan rakennustyöt heinäkuussa. Kotipihaan tulee 64 asuntoa.

Tukuki on ottanut käyttöön sähköisen huoltokirjan kesällä 2021 uusien internetsivujen rinnalla.

Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo

Vuoden 2021 aikana Tuusulan kunta on hankkinut Kiinteistöosakeyhtiön 100 prosenttiseen omistukseensa hankkimalla Tuusulan seurakunnalta seurakunnan omistamat 92 osaketta. Heinäkuussa 2021 toteutuneen kaupan jälkeen kunta omistaa koko yhtiön osakekannan ja kunnan päiväkotitoiminta laajenee seurakunnalta ostettuihin tiloihin.

Tuusulan Kansanopiston Oy

Tuusulan kunta valmistautui myymään omistamansa osakkeet Keudalle, joka on kansanopiston tiloissa harjoittanut Pekka Halosen akatemian toimintaa osana opetustarjontaansa.

Kiinteistö Oy Riihikallion Lähipalvelukeskus

Yhtiön taloudellinen tilanne on kiristynyt pandemian aikana tapahtuneiden vuokralaisten toiminnan lopettamisten takia. Vuonna 2020 ja 2021 vallinneiden koronarajoitusten vuoksi useamman vuokralaisen liikevaihto laski ja he irtisanoivat vuokrasopimuksensa. Tilanteessa 30.6.2021 vuokrausaste oli 67,64 %. Vallitsevat poikkeusolot sekä tilojen varsin yksipuolinen käyttötarkoitus ovat vaikeuttaneet tilojen vuokraamista.

Tuusulan Tenniskeskus Oy

Tenniskeskuksen tarkoituksena on järjestää Tuusulassa hyvät ja edulliset harrastusolosuhteet tenniksen, sulkapallon, squashin, pöytätenniksen ja salibandyn pelaajille sekä laajentaa tarjontaansa aktiivisella toiminnan kehittämällä.

Syksyllä 2021 aloitettiin voimistelu- ja mailapelihallin toteuttaminen nykyisen salibandyhallin laajennuksena sekä uusien ulkokenttien rakentaminen nykyisten kahden ulkotenniskentän paikalle.

Tuusulan jäähalli Oy

Tuusulan kunta on ostanut Tuuskiekko ry:lta 325 Tuusulan Jäähalli Oy:n osaketta. Kunta on ostanut myös Tuusulan Luistelijat Oy:n 23 osaketta sekä Tuusula Ringette ry:n 48 osaketta. Näillä kaupoilla Tuusulan kunnan omistusosuus Tuusulan jäähalli Oy:stä on noussut 51 prosentista 100 prosenttiin.

Kiinteistö Oy Riihikallion Päiväkotikeskus

Kiinteistöosakeyhtiön omistaman rakennuksen tiloissa olevien korjauskustannusten neuvottelut YIT:n kanssa ovat edelleen kesken. Rakennusvirheisiin liittyen yhtiö on tilannut Työterveyslaitokselta lausunnon päiväkodin sisäilmatilanteesta. Lausunto saadaan kevään 2022 aikana.

16.7 Tytäryhtiöiden taloudellinen tuloksellisuus

Tytäryhtiöiden toiminnan tunnusluvuista on poimittu seuraavaan taulukkoon toiminnan tuottojen suhde toiminnan kulujen suhteeseen, joka kuvastaa toiminnan tuottoja toiminnan kuluihin nähden. Tästä suhteesta voidaan nähdä, miten hyvin toimintojen tuotot kattavat toimintojen kulut.

Taulukko: Taulukossa on kunkin tytäryhtiön toiminna tuotot suhteessa toiminnan kuluihin % tilinpäätös vuosina (TP) 2018, 2019, 2020 ja 2021

Tytäryhtiö / Toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	TP 2018 (%)	TP 2019 (%)	TP 2020 (%)	TP 2021 (%)
Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy	116,98	108,22	106,55	104,11
Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus	61,60	73,30	131,15	59,64
Kiinteistö Oy Riihikallion päiväkotikeskus	225,99	192,47	194,19	141,77
Tuusulan Kansanopiston Oy	82,00	180,00	59,60	150,14
Kellokosken Jäähalli Oy	96,50	106,00	96,00	49,38
Kiinteistö Oy Tuusulan Vanha kunnatalo	125,33	101,82	111,87	100,04
Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo	100,00	85,82	77,69	109,81
Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan Paloasema	306,36	291,27	317,79	251,34
Tuusulan Tennis keskus Oy	122,10	125,90	121,00	98,44
Tuusulan Jäähalli Oy	88,97	93,58	90,86	108,38
Tuusulan Tekonurmi Oy	92,00	74,20	105,70	118,24

Emokunnan lainakanta oli vuoden lopussa 144,2 milj. euroa (lisäystä 12,8 milj. euroa) ja kuntakonsernin lainakanta 211,1 milj. euroa (lisäystä 20,4 milj. euroa). Kuntakonsernin lainakantaan sisältyy emokunnan lainakanta. Lainakannat ovat 2010 luvulta kunnalla 6,2 kertaistuneet ja konsernilla 3,9 kertaistuneet.

Kuntakonsernin lainakanta

Emokunnan lainakanta oli vuoden lopussa 144,2 milj. euroa (lisäystä 12,8 milj. euroa) ja kuntakonsernin lainakanta 211,1 milj. euroa (lisäystä 20,4 milj. euroa). Kuntakonsernin lainakantaan sisältyy emokunnan lainakanta. Lainakannat ovat 2010 luvulta kunnalla 6,2 kertaistuneet ja konsernilla 3,9 kertaistuneet.

Taulukko: Kunnan ja konsernin lainakannat vuosilta 2010, 2015, 2017-2021.

1000 euroa	kunnan lainamäärä	konsernin lainamäärä (kunnan laina sisältyy)
2010	23 389	59 496
2015	52 296	106 754
2017	78 980	143 371
2018	98 599	162 944
2019	126 400	202 358
2020	131 400	211 102
2021	144 175	231 550

16.8 Tuusulan veden ylijäämistä ja investoinneista

Tuusulan vesi -liikelaitos on perustettu vuonna 2014. Tuolloin aloittavassa taseessa liikelaitoksen ylijäämä oli 4.221.350,36€. Vuotuiset ylijäämät ovat olleet vajaan 1,5 miljoonan euron tasolla poikkeuksena vuodet 2017 ja viime vuosi 2021, jolloin on tehty yhteensä 2,1 miljoonan investointivaraukset. Ylijäämät on käytetty pääosin Tuusulan veden investointeihin, joita

rahoitetaan myös liittymismaksuilla. Vuodesta 2014 alkaen liittymismaksuja on tullut 8.034.612,65 euroa.

Tuusulan vesi on lainannut kunnalle tällä hetkellä 6.000.000 euroa, pankkitilillä olevat varat ovat noin 1 miljoona euroa. Tuusulan vettä voidaan luonnehtia ns velattomaksi liikelaitokseksi.

Tulevina vuosina investointivaraukset ovat vuosittain 6–11 miljoonan euron välillä. Tuusulan veden strategiana on käyttää investointeihin omia säästöjä. Kasvavien investointien takia lähivuosina Tuusulan vesi joutuu myös lainaamaan investointien rahoittamiseksi.

vuosi	investoinnit	ylijäämät	
2013		4 221 350,36 €	avaava tase 2014 tase-yksikön aikaiset ylijäämät
2014	2 712 159,46 €	1 313 019,55 €	
2015	1 557 185,50 €	1 376 632,62 €	
2016	1 883 457,75 €	1 264 184,98 €	
2017	2 606 122,81 €	101 105,92 €	1 100 000,00 € investointivaraus
2018	6 041 957,16 €	1 556 247,14 €	
2019	2 929 524,89 €	1 422 960,08 €	3 047 237,52 € avaavassa taseessa 2014 ollut muut omat rahastot siirretty ylijäämään
2020	2 609 565,88 €	1 008 150,35 €	
2021	2 824 327,57 €	111 530,35 €	1 000 000,00 € investointivaraus
yhteensä	23 164 301,02 €	15 422 418,87 €	

Liittymismaksut 2014-2021	8 034 612,65 €
ylijäämät vuosilta 2014-2021	8 153 830,99 €
vapaaehtoiset varaukset vuosilta 2	2 100 000,00 €
investoinnit vuosilta	23 164 301,02 €
Saamiset 31.12.2021 kunnalta	7 512 825,81 €

Arvioinnin johtopäätökset:

- Vesihuoltoliikelaitos on toteuttanut sille annettua tehtävää asianmukaisesti
- saneeratun verkon pituus 6,1 Km/v, uusien kohteiden rinnalla tehtynä on hyvä saavutus
- Tuusulan vesihuoltoliikelaitoksen on toteuttanut sille annetut tehtävät asian mukaisesti.
- Riskit liittyvät henkilöstön riittävyyteen, ja paikoin ikääntyneeseen vesi ja viemäriverkostoon.

Tarkastuslautakunnan suositukset:

- Vesi ja viemäriverkoston saneeraukseen ennakoivasti tulee kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota, jotta riskien toteutumiselta vältyttäisiin. Tämä vaikuttaa myös suoraan vahinkojen kustannuksiin.
- Suositellaan henkilöstön osaamisen ja työtehtävien hajauttamista useammalle henkilölle. Tällä on myös merkitystä työn mielekkyydelle ja jatkuvuudelle.

